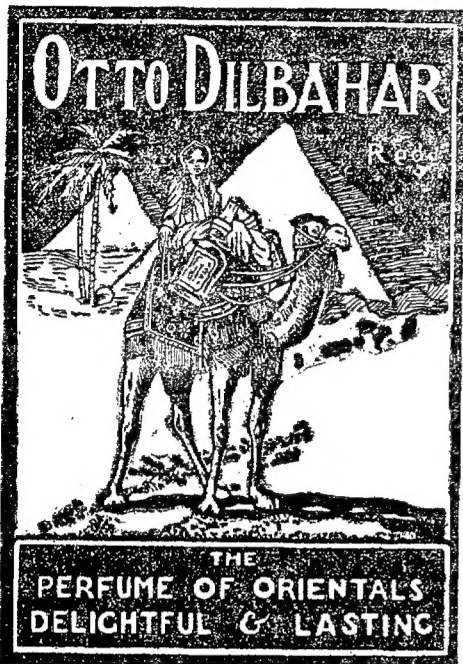

308985

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 4. } చెన్నపట్టణము 1917 సం॥ ఆక్టోబరునెల 19 వ తేది శుక్రవారము } No. 167
చంపుటము. ౪. } పింగళనామ సంవత్సర ఆశ్వయుజమాస శుద్ధ తృతీయ 3. } సంచిక ౧౬౭

మిక్కిలి మనోహరముగు సువాసన 126
(8జస్త్రు కాబడినది.) ఆటో దిల్ బహార్. (8జస్త్రు కాబడినది.)
ఇప్పటికాలపు రుచి కనువగునది, సాటిలేని సునోజ్జ్వలమగు సువాసనగలది.
ఆల్కాహాలుగాని, సారాయముగాని, చేర్చబడకయే సిద్ధము చేయబడిన కేవల పుష్పసారము.
నీ తువాలపై కొన్ని దిందులు చిరుకరించినచో, మనోగ్యమగు సువాసన నిన్నలవరించును.
ఈ క్రింది పరిమాణముల నీ సాలలో నుండును.
చిన్నపైజ (అర డ్రా) నీ సా 1-కి రు 0-8-0
మధ్యరకము పైజ 1-డ్రా " " 0-12-0
పేరొకపైజ 2 " " " 1-4-0
పెద్దపైజ 4 " లేక 1/2 డ్రా " " 2-0-0
ఓ. పి. ఖర్చులు రు 0-4-0 ప్రత్యేకము.
పల్లెల, పట్టణములందలి ప్రసిద్ధమగు ప్రతిపాపులోను దొరకును. దీనికి అనేకమగు నకలు సెంట్లు కలవు. కావున, తాము కొనునపుడు నీసాపైన నా, కాదునైనను ఆటో దిల్ బహార్ అను పేరును పరిశీలింపుడు. ఈ ఆటో దిల్ బహార్ యొక్క సలక్షణములను పరిశీలనచేయ గోరువా రీ దిగువవారికి వ్రాసినచో అణాకిమ్మకుగల సువాసనకాదు ఉచితముగ పంపుదురు.
సోల్ వజంట్లు ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండు కెమికల్ కో; నెం. 156, జమ్మామనీదు బొంబాయి.

అమృతాంజనము
అన్ని నొప్పులకు వరకూర్చుతము
చక్కని డబ్బీతో సహా నీసా 1-కి వెల 0-8-0.
తలనొప్పుల మాన్పును.
పార్శ్వపు నొప్పుల కొర
దొలును. వాయువు
దోర్లు నొప్పులు.
సువాసనగలిగి యుండును.
ప్రతియుంబునుండదదెదెది.
వనమూలికలచే హిందూదేశముందు
తయారుచేయబడు పొందినందు.
దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.
అమృతాంజనం డిప్. } 109, ఫెరికొడ్డు, బొంబాయి,
6, కంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రోద్యమము
మొదటి యై దాంద్రమహాజనసభలయందలి
సన్ధాన సంఘాధ్యక్షుల, సభాధ్యక్షుల యుచన్యాసములు,
వారి చిత్రపటములు, సభా తీర్మానములు గలవు.
వెల రూ. 1-8-0. పోస్టేజి వేటు.
ఆంద్రప్రతికా కార్యాలయము,
7, తంబుకెట్టి వీధి, జార్జిటౌన్, మద్రాస్.

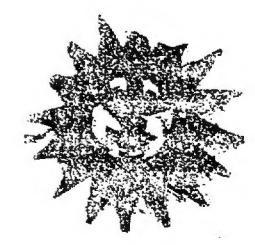
శుక్లనష్టమునకు దివ్యోషధము
శుక్లనష్టవ్యాధిగ్రస్తులగు విద్యాధులకు
అమోఘముగ పనిచేయును. వెల రు. 1.
కె. ఎల్. ఎ. సింహా బ్రదర్స్
(915) నేటిపు డాక్టరు, రాజమహేంద్రవరము.
కారదాంబ: ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము.
సంఘమురాచారసంస్కరణమునకు మార్గ మిందు వాడబడినది.
ఆందరు జదివితీరవలయును. వెల 0-4-0 పోస్టేజి వేటు.
ఆంధ్రప్రతికా కార్యాలయము, 7 తంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు.
NEW INDIA SWADESI STORES,
903 MADRAS
మ్యూ ఇండియా స్వదేశీ స్టోర్సు మద్రాసు.
మావద్ద అన్ని విధములైన స్వదేశీసామానులు
బహుధరలకంటె చాకగా దొగవను. దయచేసి ఒక
సారి అద్దమెచ్చి చూడ కోరెదము.

మంచిసమయము! వేనవేలు ఖర్చుపడినది!! వెనుక దొరకవు!!!
2 సంవలు కొనువారికి అత్యంతావకాశమున కోర్కెని
కోడంద్రప్రకాశము అను గ్రంథముకట్టి ఇనాము.
మేలైన జపాక్ పట్టువంచలు.
అనేకసంచలు ఖర్చుపడినందున
ప్రస్తుతము ధరలు తగ్గించియున్నాము.
వాచకులారా! కృంగారమున్న
నాగరికతయున్న గల మేలైన అసల్
పట్టువంచలు పండుగదినముల అనంద
ముకొరకు తెప్పించి విక్రయించుచు
న్నాము. ఇందులో ఎరుపు, పచ్చు,
ఆకుపచ్చ, రోజా, మేఘ వర్షం,
ఇత్యాది రంగులు గలవి. క్లాసునియ మైనవి, త్వరపడుదు.
5 ప్లీమూర్ నిడివిని ప్లీమూర్ వెడల్పుగల పట్టుపంచ 1-కి 2-0-0
జపాక్ పట్టువంచలకు చాకము 2 మూలలు ... 1-6-0
8 చాకములు తెప్పించుకొనిన పాన్ లెన్ వేనా ఇనాము.
అన్నిటికి పోస్టేజి ప్రత్యేకము.
(536) చిరునామ:- రాజలక్ష్మీ కంపెనీ,
6, కంబుకెట్టి మొదలి వీధి, తిరువల్లిక్కేడి, మద్రాసు.

అత్యద్భుతమైన జోస్యము
మీ జనకాలమును తేదీనిగాని లేక మీ వయస్సును
నక్షత్రముగాని లేక మీరు జాబును వాయిమువేళను గాని
తెలియజేయును. మీ జీవితఫలములు సంపూర్ణముగ ఒక సం
వత్సరమునకు తెలుపబడును. ఇందులకు గాను మీ రొకరూపా
యిన మాకు పంపవలెను. మా జోస్యముయొక్క శ్రేష్ఠతను
గూర్చి కంభకోణములో హైకోర్టుకేసుగనున్న టి. కే. కిర
రామయ్యరు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారిట్లు వాయిముచున్నారు:-
మీరు చెప్పిన భవిష్యత్తు అత్యద్భుతముగ ఈ సంవత్స
రమునకు ఇనుమంలియు విరుద్ధములేకుండగ నిజమైన దృష్టాం
తము నిచ్చినది.
దీ కలింగ అస్సోసియేట్స్ లు బ్యూరో
902 చోడవరము, విశాఖపట్టణముజిల్లా.
ప్రాణము గల బొమ్మలు
బయస్కొపులు - ఘిలుములు - డేరాలు - గ్యాసు దీపములు -
బొమ్మల కాగ్గులు - గాగడి పుస్తకములు విక్రయించెదము.
క్యాటలాగు కావలెనా? (592)
బి. శుశ్వరప్ప అందు సర్దు, విశాఖపట్టణము.

కుంకుమ పువ్వు
శుభమును నిర్మలము నగు కుంకుమ పువ్వు
మావిద్దదొరకును. కొనువారు సూర్యనార్యును
గమనింపుడు. కరస్పాకెట్టు మొదలగునవి
ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:-
ఎన్. నారాయణ అండు కంపెనీ,
(53) 21, హమ్మం వీధి, బొంబాయి.

భారతజాతీయ సమస్య.

—(౧)—
I II
ఏకజాతి.

జాతీయతా గాఢమున కనేక లక్షణములు దేశమున నుండవలయుననియు, అందు ముఖ్యముగ నేకజాతీయ, ఏకమతమును, ఏకభాషయు, ఏకసాగరమును అత్యవసరమనియు, ఈ లక్షణములు భారతదేశమున గానరాకుండుటచే నది జాతీయత నందజాలదనియు నున ప్రతిపాదించుచున్నవలన నిరుత్సాహపరుల యుద్ధించుచున్నారు. ఈ లక్షణములను మనము వేర్వేరు చర్చించవలయును. మనదేశమున ననేకమతములలో విభేదము లున్నను, వానిని గోరితలు కొందఱులుగ జేసి కొందరు మాత్రము భక్తులు దేశమున ననన్యోన్య వైషమ్యములు ఉండుటచే నిచటనైకమత్యము పెంపొందుట అసంభవమని వాదించుచున్నారు. కాని, యిట్టి విభేదములు మానవుల కందరికిని స్వాభావికమే యనియు, నాగరికసంపన్నులని పేరుగాంచి, మిగుల నొన్నత్యధితియందున్న దేశములలో కూడ నిట్టి విభేదము లున్నవనియు, కావున నిది దేశభిన్నత్వికి మార్గవిరోధములు గానవలయు ప్రపంచవర్తన సాతత్యం కల్గెనను నది విమే! మరియు, ఏకజాతి మూలమున దేశభిన్నత్వికి సుసాధ్యమగు నని చెప్పవచ్చును గాని, యిది లేకుంటే నది దుస్సాధ్యమని చెప్పవీలవచ్చును. అట్లేయును, అమెరికాదేశములను ఏకజాతికి జేసి యేకభాష, యేకమతము యేకసాగరముగ గలిగియున్నను వారెవరుగని ఆశ్చర్యములతోమాత్రము వికమత్యము గానరాకున్నది.

ఈవిషయముగూర్చి బ్రిటు, ఇటలీ, కనడా, జర్మనీ దేశములు మనకిప్పుట్టున నత్యంతసహకారములుగానున్నవి. బ్రిటు నదేశమున ననేకజాతులవారు ప్రవేశించిరి. ఆదిమజాతివారగు నాదేశవాసులకు బ్రిటులనిపేరు. వీరు రోమనులచే జయింపబడి, చాలకాలము వారిచేపాలితులైరి. పిమ్మట స్థావరములు, దేవులు, నార్యులు కాలక్రమమున దేశముపై దాడివెడలి, అందు నివసించి, దేశపాలనముగావించిరి. వీరందరును కలసి యొకజాతిగ నేర్పడిరి. ఫ్రెంచిహృదీనోలు, జర్మనులు, యూదులు, డచ్చివారు, మున్నగుజాతులు కొన్ని కారణాంతరములచే ఆదేశమునకు వచ్చి, దేశీయులతో కలసి పోయిరి. వీరందరును పూర్వము కొన్ని కలహములవరకు వికమత్యము నెరుగక, అన్యోన్య వైషమ్యములతో, పరస్పరయుద్ధముల జేయుచు, శత్రుభావముల వృద్ధి గావించుకొనుచుండిరి. స్కాటులాండునకును, ఇంగ్లాండునకును ఎప్పుడును ఘోరసంగ్రామములు జరుగుచునే యుండెడివి. మాడువందల వత్సరములకు పూర్వము మాత్రమే యొకరాజుపాలనముక్రింద నీ రెండు దేశముల సమ్మేళనము సంభవమై, వికమత్యము చేకూరినది. ఇంగ్లాండుదేశ మింకను ఇందు జేరలేదు. ప్రస్తుత యుద్ధానంతరమున ఆ దేశము కూడ వీరితోజేరి, సంఘభావమును పెంపొందింపగలదని నమ్ముచున్నాము. నుమారు 400 లక్షల జనసంఖ్య గల దేశముననే యిట్టి భేదము లున్నప్పుడు ముప్పదికోట్ల జనసంఖ్య గల మహాదేశమున ప్రజలలో నన్యోన్యవ్యత్యాసము లుండుటకంటెవరగాదు.

ఇక ఇటలీదేశపు స్థితిగతుల నిందుక విమర్శింతము. ఈదేశపు పూర్వనామత్రమున దెలిసినవా రెల్లరును దాని భావి స్థితి అంధకారనిమగ్నమై యున్నదని అభిప్రాయపడుచుండెడివారు. చాలకాలముక్రిందట ఈ దేశమున నైకమత్యము లేక, అకాంతి ప్రబలమై యుండెడిది. అచ్చటి నగరములలో ననేకములు స్వతంత్రపరిపాలనము ననుభవింపుచుండెడివి. దేశములో కొంతభాగము పోపు ఆధికారముక్రిందను, కొంత భాగము చక్రవర్తి లోబడి యుండును నుండెను. పోపునకును, చక్రవర్తికిని జరిగిన యుద్ధములవలన దేశమున నైకమత్యము చెడి, దేశమున కన్యాయ వాటిల్లినది. ఆధునిక కాలమునగూడ దేశము పరరాజుల యధీనమునుండి, ఆస్ట్రియను, స్పెయిను, ఫ్రెంచిదేశపు రాజులచే పరిపాలింపబడుచుండెడిది. అనేకయులకు అందుమూలమున స్వపరిపాలనము గావించుకొనుట కవకాశము లేకపోయినది. కాని, గడచిన శతాబ్దానంతరముననే కావున, గారిబాట్టి అను దేశభక్తుల ప్రయత్నములతో ఇటలీయను జాతీయత యేర్పడి దేశ స్వాతంత్ర్యము కరతలామలక మైనది. ఇప్పు డీదేశము స్వాతంత్ర్యము ననుభవించుచు వర్ధిల్లుచున్నది.

కనడా దేశచరిత్రముగూర్చి యిందుక ముచ్చటెంతము. ఈదేశమునందలి ఉత్తరభాగమున బ్రిటును దేశీయులచే నాక్రమింపబడినది. దక్షిణభాగము ఫ్రెంచిజాతివారిచే నాక్రమింపబడి, పూర్వపు ఫ్రెంచివారి ఆచారములనే అవలంబింపుచున్నది. ఈరెండు భాగములకును భాష, మతము, జాతి, నాగరికము మున్నగు విషయము లన్నిటిలోను భేదములు గాఢముగ నున్నను, డచ్చులు ప్రభువు ప్రయత్నములవలన వివిధరెండును సమ్మేళనమై, వికమత్యముగ గలిగి, వృద్ధిజెందుచున్నది.

అమెరికను వలస ప్రదేశములలోని జాతుల సంఖ్యకు మితము లేదు. అట్లేయును, జర్మనులు, ఇటలీయులు, యూదులు, స్పెయిను దేశీయులు మున్నగు వారందరును అందు గానవచ్చుచున్నారు. వీనిని గూర్చి యొక చరిత్రకారు డిట్లు వ్రాయుచున్నాడు. “ఉత్తర అమెరికాలో నున్న వలస భాగములలోని విభేదములు జలాగ్నులకు గల వ్యత్యాసము కంటె నెక్కుడుగ నుండును. వీరికి పరస్పర ప్రతిపాదనములు కలవు. ప్రతి వలస ప్రదేశపు సరిహద్దుల నిర్ణయమునకై అనేక వ్యాజ్యములు పూడ వచ్చుచుండును. వేయేల, గుణములయందును, మతమునందును, నడవడులయందును, ఆచారములయందును వీరికి గల అన్యోన్యవిభేదములను జూచినయెడల, త్వరలోనే అంతఃకలహములు సంభవించు నని నాకు తోచుచుండును.” ఇట్టి దేశ విషయము మిగుల వృద్ధిగాంచి, నాగరికప్రపంచమున ప్రముఖత నందియున్నది.

ఇక జర్మను దేశచరిత్రము గూర్చి కొంచెము తెలిసి కొందము. పూర్వమీదేశ సుసంఖ్యాకములగు చిన్న చిన్న స్వతంత్రభాగములుగ విభజింపబడి యుండెను. మతభేదముల వలన దేశమున కలహములు సంప్రాప్తమై, అకాంతి ప్రబలమైనది. 1871 వ సంవత్సరమున ఫ్రెంచిదేశముతో యుద్ధము ముగిసిన పిమ్మట, జర్మను సామ్రాజ్యము చిరకాల ముండునా యని సందియము పొడమినది. వీరిమత, సాంఘిక, గుణ, ఆచార విషయములలో పరస్పర భేదములు గలవు. కాని, దేశము నందలి కవిపుంగవులు దేశభక్తిని వ్యాపింపజేయుచు, దేశాన్నత్యమును కీర్తింపుచు, జాతీయజీవనమును పెంపొందించిరి. పిమ్మట రాజనీతిపురంధరు డగు బిస్మార్క్ యొక్క నిరంతరకృషి వలన దేశము జాతీయాత్మోపలబ్ధి గాంచి, వికమత్యము గలిగి యున్నది.

ఇందుచే, దేశచరిత్రముల పరిచయయెడల ఏకజాతి లేని దేశములన్నియు అభివృద్ధిగాంచి మహాన్నతస్థానముల నాక్రమించినవనియు, కావున దేశభిన్నత్వి కీ లక్షణములేమి నిరోధకముగ గల్గింపజాలదనియు మనకు తెలియుచున్నది.

ఇక మన భారతదేశపరిస్థితుల నవలోకింతము. హిందూ దేశమున ననేకజాతులు గలవనియు, ఇవి పరస్పర విభేదముల వలన విరుద్ధభావముల గలిగియుండుననియు, అందుమూలమున దేశమున నైకమత్యము ప్రబలజాలదనియు కొందరు చెప్పరు. కాని వైన బేస్మార్క్ జరిపినయెడల నీభేదములు దేశానగ్ధకరములుగ పరిణమింపజాలవనియు, ఈ విభేదములలో నైకమత్యము గాంచి జాతీయ నిర్మాణమునకు గడంగుట దేశభక్తుల ముఖ్యకర్తవ్యమనియు మే మిదివరకే వ్రాసియుంటిమి. ప్రస్తుతము మనదేశమున మూడుసమస్యలను పరిష్కరింపవలసియున్న దని కొందరు చెప్పచున్నారు. (1) హిందూమహమ్మదీయ సమస్య; (2) హిందూక్రైస్తవ సమస్య; (3) బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర సమస్య; వీనిని గూర్చి యిందుక చర్చింతము.

హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య యిప్పుడు సంపూర్ణముగ పరిష్కారమైనదని చెప్పవచ్చును. మహమ్మదీయు లీదేశమున ననేక శతాబ్దములనుండి నివసింపుచు, దీనినే తమమాతృదేశముగ భావింపుచు, దానిఅభివృద్ధికై పాటుపడుచుండిరి. వీరికిని, హిందువులకును మత సాంఘికవిషయములలో అభిప్రాయభేదములు రూపు మాయకున్నను, వీరిరువురికిని రాజకీయ శాశ్వతమొక్కటిగ నే యుండుట సంతోషదాయకము; దేశపు రోవృద్ధి సూచకము. మహమ్మదీయులు పూర్వకాలమునుండియు నిట నివాస మేర్పరచుకొని, యొక గొప్పసామ్రాజ్యమును స్థాపించి, యీదేశముననుండియే దానిని పాలించుచుండిరి. వీరిదేశమున నే యుండి, ధనము నిచ్చుటనే వ్యయపరచుటచే, దేశములోని ధన వితరదేశములకు బోవుటయు, తమ్ములమున భేదము దారిద్ర్యము ననుభవించుటయు సంభవించలేదు. మరియు, మహ్మదీయ, మొగలు చక్రవర్తులు తమ నాగరమును, తమ శిల్ప

కళానైపుణ్యమును ఈ దేశమున వ్యాపింపజేసి, భారతదేశపు కీర్తిని పెంపొందించిరి. మొగలు చక్రవర్తులు హిందూరాజులతో సంబంధ బాంధవ్యముల గలిగియుండి, వారి బాలికల తాము వివాహమాడుచుండిరి. సాజహాను, ఆక్బరు, ఔరంగజేబు, మున్నగు చక్రవర్తులమాతలు హిందూస్త్రీలే! మహమ్మదీయులు మొట్టమొదట నీ దేశమున నడుగిడినతోడనే హిందువుల ననేక బాముల నెట్టినమాట నిజము. కాని ఇందులకు కారణమేమి? మహమ్మదీయులు సుతానేతమరై, తమ సుతవ్యాప్తి కనేక విధముల ప్రయత్నముల గావించి, హైందవులను నయమున, భయమున తమ మతము నవలంబింపజేర్చుచున్నారని. పూర్వ కాలమున గోమనులు కాన్యైస్సంబైన కాలమువరకును క్రైస్తవులను నిర్బంధించి అనేకబాముల సాల్వేయుటకు గతంచేమి? మతమే. కావున నిది సుతవిషయక సమస్యగాని, జాతి విషయకము గాదు. కాని కాలక్రమమున మహమ్మదీయులు, హైందవుల నాగరికమును, స్వభావమును గుర్రెరింగిన పిమ్మట వారు వీరితో సోదరభావమున మెలంగుట తలపించినది. వారి పాలనమున ఉన్నతోద్యోగములను హైందవులే పడయుచుండిరి. బ్రిటిషువారిపాలనమున వీరి వికమత్యము మిగుల వృద్ధి పొందినది. వీరు జాతీయాశయములకై సోదరభావములతో కృషి గలుపుచున్నారు. జాతీయసభవారును, మస్లిము సమితి వారును కలసి కొన్ని రాజకీయసంస్కరణముల నేకగ్రీవముగ నంగీకరించి రను విషయము గ్రహించినవారెల్లరును వీరికి భేద భావములు రూపుమాపినవనియు, వికమత్యము, సామ్రాజ్యత్వము ప్రబల మగుచున్నవనియు గ్రహింపగలరు. హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును, ఏకాశయములను, ఏకవిధమగు కష్టములును గలవు. వీరిరువురును భావతత్వోద్ధరణమునకై బద్ధకంకణులై, దేశాభ్యుదయమునకు స్వాధ్యత్యాగముతో శక్తివంచనలేక పాటుపడుచున్నారు.

హిందూక్రైస్తవ సమస్య కొంతకాలము క్రిందట కఠినతమముగ నుండు నని పరిగణింపబడుచుండెడిది. కాని యిప్పుడు వారు జాతీయాశయముల గలిగియుండి, దేశభిన్నత్వికి తోడ్పడుచుండుట సంతోషదాయకము. ఈకాలమున వారిలో ననేకులు మతభేదమున్నంతమాత్రమున విదేశీయులమని తలకొరదనియు, భారతదేశము తమమాతృభూమి యనియు గ్రహించి, దేశాభ్యుదయమునకై పాటుపడుచున్నారు. వీరికివల జాతీయసభవారును, మస్లిముసమితివారును ఆమోదించినరాజకీయ సంస్కరణములకు తమసమ్మతిని దెబ్బపుచు, తమకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమును వాంఛింపుచుండిరి. కావున వారికిని హిందువులకును వికమత్యము చేకూరినదని చెప్పవచ్చును.

ఇక బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర సమస్యగూర్చి విచారింతము. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరు లిరువురును హిందూ సంతతికి జేరినవారు. హిందువులలో సాంఘిక సౌకర్యాగ్ధ మెట్టి భేదములున్నను, రాజకీయవిషయమున నెల్లరును సమానులే! మన రాజధానియందు కొందరు భారతదేశమునకు స్వపరిపాలన మొసంగబడిన బ్రాహ్మణ పాలనము ప్రబలమగుననియు, అందుచే బహుళసంఖ్యాకులగు బ్రాహ్మణేతరుల ఆశయములకు భంగము కలుగును కావున వారిపక్షమున మాకు ప్రస్తుతము స్వపరిపాలనము కలదనియు నుడువుచున్నారు. కాని, బ్రాహ్మణేతరుల కీ బోధనములు కర్ణకశోరములుగ నుండుటచే, వారిలోని బహుళ సంఖ్యాకులుచేరి, జాతీయసభ మస్లిము సమితి వారంగీకరించిన రాజకీయసంస్కరణములను తా మామోదింపుచున్నా మనియు, కాని మాకు ప్రత్యేకసాంఘిక ప్రాతినిధ్యము మాత్రము కావలయుననియు నుడువుచున్నారు. బ్రాహ్మణులందరును వీరికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మొసంగుట కేకగ్రీవముగ నంగీకరించిరి. అందుమూలమున వీరు జాతీయాశయములకు అనుకూలరనియు, స్వపరిపాలనమును వాంఛింపుచున్నారనియు, యీసమస్య పరిష్కారము నందినదనియు చెప్పవచ్చును.

ఈవిధముగ దేశమున నెల్లడల యేకాశయములును, యేకవిధమగు భావములును జనుల మానసముల నావరించుచుండ, అందరును స్వపరిపాలనాశయలభిక్తమిగుల నుత్సాహపూరితులై కృషిగల్గుచుండ, జాతిమతభేదముల మరచి సోదరభావములతో మాతృదేశసేవజేయుచుండ, దేశమున విభేదము లున్నవనియు, అందుచే భారతీయులు స్వపరిపాలనమున కన్నలనియు నెవరైన చెప్పనాహుసింప గలరా? వ్యక్తి అభిప్రాయస్వాతంత్ర్యము గల యీదినిములలో అభిప్రాయభేదములు, మతభేదములు, జాతిభేదములు నుండుట వింత గాదు. కాని ఇట్టి విభేదములు జాతీయాభివృద్ధికి నిరోధకములుగాక, సాగరమునగలియు వివిధ నదుల భాతి జాతీయ మహాసముద్రమున నైకమై జాతీయోన్నత్యమునకు తోడ్పడుచున్నవి.

పంచములు-పంచమ మహాసభ

(0)

నిమ్మజాతులను పేరుపెట్టి అంటరానివారుగా బహిష్కరించి 6 కోట్ల ప్రజల స్వాతంత్ర్యమును నిర్మూలించియుంటున్న హిందూదేశ ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంఘిక బలమునకు గొప్ప విపాదమై యున్నది. ఇది ముఖ్యముగా హిందూసంఘమునకు చెప్పు నలవి కాని తీరిని అనగ్ధకమై యున్నది. హిందూసంఘముయొక్క భుజబలము త్వరితగతినీ అంతరించుచున్నది. హిందువులు ఈ ప్రాముఖ్యమును గమనించక పోవుటచే మహమ్మదీయులు అనేకకోట్లనుండిని తమలో చేర్చుకొని ఆసేతు హిమాచల పర్వతము నుండు హిందూజాతిని అణచి పెట్టఁ లిరిరి. ఈలోపములను మనవారు కొంతమంది గ్రహించియు తీరికమునందు తీసికేత సాంఘిక బెదరింపులకు వెరచి, యిందును గురించి యేమియు చేయజాలకయున్నారు. సూక్ష్మ దృష్టితో పరిశీలించిన యిప్పుడు పనిచేయు యీ ఉద్ధారణ సమాజములపని యెంతమాత్రము తృప్తికరముగా లేకపోవుటయే గాక గమ్యస్థానమునకు వెడత్రోవను త్రొక్కుచున్నది.

నిమ్మజాతుల సుధర్మించుటకు విద్యయే ముఖ్యసాధనమని చెప్పవారితో నేను ఏకీభవించను. లేక చేతిపనులే ముఖ్యధారమని చెప్పబడును వీలులేదు. ఈ 6 కోట్ల మంది నిమ్మజాతులలో అందరూ కాకపోయినను కొందర నైనను విద్యావంతులుగా జేయుటకు ప్రపంచమునంతట ధనగర్వముచే ఢిక్కరించుచున్న ఆమెికావంటి స్వతంత్రరాజ్యము యీ పనిని గుత్తకు పుచ్చుకొన్నను మనదేశసమస్యలనుబట్టి కేక్యముకాదని నచ్చజెప్పుచున్నాను. ఇకమనకు లేలికయా? గురివింద గింజకు క్రిందిభాగమున నలుపు ఎన్నిమార్లు కడిగినను యెట్లు పోవదో అట్లే పంచములను మీరు ఎంత విద్యావంతులుగా చేసినను వారి నెందరిని కృత్రిమద్యలయందు ప్రవేశింపజేసి న న న అంటరాని వార ను. ఆ బహిష్కార ధ్వజమును ప్రజలు పంచరు. ఇందుకు తార్కాణము బంగాళా దేశములోని నామశూద్రులను పంచములు 1911 సంవత్సరమున అచ్చటి ఛోటా గవర్నరుగారికి ఇచ్చిన మహాజరులోని అంశములే నిదర్శనములు. అందు వారిట్లు వ్రాసికొనిది. "మూలవిద్యావంతులు ధనవంతులు న్యాయ వాదులు గొప్పవైద్యులు భూస్వాములు గలరు. అగ్రజాతులని పిలువబడు వారి ఆచారములకును మాకును యెట్టి భేదమును లేదు. వారి దేవుండు, దేవతలు మదియు ఒక్కటే. వాగరికత యందు వారికి మేము తీసిపోము. అయినను ఉత్సాహములు పంచదుగలు సమ్మేళనములు మొదలగు వానియందు మా కెట్టి జోక్యమును ఇచ్చరు. మా స్వగృహే వారికి పాతకము. మా బారిష్టరులలో ఇద్దరు కలకత్తా వచ్చినప్పుడు హిందూ హోటల్సులో వారిని రానియ్యలేదు. గాన యంతటినుండి నుమ్ముచు నామశూద్ర బ్రాహ్మణులని జనాభాలో నమోదుచేయ వేడెదము" అనిరి. మాకును మీ రెంత చదువు చెప్పించినను ఈ గతికి భిన్నము ఉండదు. అ న గా చ దు వు ఆ స లే పనికిరాదని నే చెప్పును. క్రైస్తవ పాదరీ దొరలు మా గ్రామములకు వచ్చి వారి మతమును మాకు బోధించుచు మాకు పాఠశాలలను స్థాపించి ప్రత్యేకము చదువు చెప్పుచు మాబిడ్డలకు అన్ననస్త్రములిచ్చి బోధింపులలో ప్రథమ తరగతి మొదలు బి. ఎ. వరకు చదువుచెప్పుచు మాశ్రీలకు నాగరికత నేర్పి విద్య చెప్పించి వారిని ఉన్నతదశకు తీసికొని వచ్చుచు మాతో కలసి మెలసి తిరిగి భేదమును పాటించక సమయము వచ్చినప్పుడు మాతో భుజించుచున్నచు, ఆనతము లో కలియుట మాలో నెవరికిని మనఃపూర్వకముగా ఇష్టములేదు. ఒకవేళ ఇదిగలకు ఎవరైనను కలసిన అగ్రవర్ణములు వెట్టుబాధలను సహించలేక గాని యేనుప్రభువు చేసి కుడి పార్శ్వము నందు తన తో కూర్చుండలేట్టి కొనినను నమ్మకముచేత కాదు. తమవతము తమకు తెలిసినది గనుక నాక్రైస్తవమతము తమకు తెలియుటకు? క్రైస్తవులు ఇన్ని సౌకర్యములు కలగజేయుచున్నను, ఆ మతమున కలియుట ఇష్టములేక నేటివరకును అగ్రజాలవలన నెట్టి బాధలు పడుచున్నను సహించి ఊరుకొనుచున్నాము. పాదరీలువచ్చి పిడించుచున్న నేటివరకును ఒక్కరు కలువని గ్రామాదులకుటుంబములు అనేకములు కలవు. ఎందువలన? హిందూ మతమున వారి కుండు పరిపూర్ణవిశ్వాసముచేత. హిందూ ధర్మమునందు మాకు ండు అజేయమగు పట్టుదల చేత. పూజనీయులగు శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణ సత్య హరిశ్చంద్ర మొదలగు మహనీయులయందు

కు పవిత్రమైన పూజ్యభావమున. నీత సావిత్రి ఆరుంధతి మొదలగు అగ్ర్యమతలు మీకువలెనే మాకును వందనీయురాం ద్రగుటవలన శ్రీమద్రామాయణము, భారతము, భాగవతము మొదలగు ఉద్గ్రంథములయందు మాకు పరిపూర్ణ విశ్వాసము ఉండుటను బట్టి, మేమందరమును హిందువులనియే అనుగర్వము చేత. నేవదిగ్రంథములను రచించినవహుములు దేశమునందు గొప్పమతప్రచారములుసల్పి భక్తిరసమును వెల్లువలుగా జేసిన భక్తులు మాలోకూడ నుండుటవలన ఈసంగతు లన్నియు రేపు బెజవాడలో పంచమమహాసభ జరుపబోవు మహాశయముల గమనింతురు గాక యని నాపార్శ్వన.

ఒక పంచముడు

II

నీచులని, అంటరానివారని, హేయముగ చూడబడుచు పంచములు ఇట్టి దుస్థితిచాలగుటకు బ్రాహ్మణులను, బ్రాహ్మణేశ్వరులను, ఇంగ్లీషుమానముగా బ్రాధ్యులై యున్నారు. పూర్వము దినికెవరు కారకులో చునఃకృతేన. కాస్త్రములు పంకోధించిన యెడల పరచుచందాలురు కూడను మహాభక్తులై జ్ఞానై మహాబుధులై, కలజనులచేతను పూజింపబడి బ్రాహ్మణులకు కూడను మించిరిని కనబడుచున్నది. ప్రస్తుతకాలమున పంచము లిట్లు బహిష్కరింపబడి హేయముగా చూడబడుటకు బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేశ్వరుల మోక్షమే కారణము. బ్రాహ్మణులు మమ్ములను సరిగాచూడక కాస్త్రములుచెప్పక హినుముగానందిరిని బ్రాహ్మణేశ్వరులు చెప్పుచు తమ దగ్గర సోదరులగు పంచములకు తమ రేమి చేయుచున్నారు?

ఒక బ్రాహ్మణునగును మాలవాకిని ఉన్నంతవ్యత్యాసము ఒకశూద్రునకును మాలవాకిని లేదని దృష్టాంతపూర్వకముగా చెప్పవచ్చును. శూద్రులు మాంసాహారులు, మేమును అట్టివారమే. ఆచారము నిష్ట సంభాషణాదులలో వారు మాకుతీసిపోరు.

పాలములకు వెంటతోలుకు, దున్నటు, ఊడ్చుట, కోయుట, మొదలగు పనులను స్వయముగాను లేక కూలికిగాని చేతురు. మేమును అట్లే చేయుచున్నాము. ఇక వారికిని మాకును ఒక భేదము మాత్రము కలదు. ఈ సంఘములో ప్రతి కూలినినిదియు దినమునకు రు 0-8-0 మొదలు 1-4-0 నుంపాదించుచుండ మేము మాత్రము శేరుకడ్లు భత్యముతో రైతులను కొలుచుచు మాకు ఉన్న యిండ్లు వాకిండ్లుకూడను వ్రాసియచ్చి వంశపారంపర్యముగ మేమును మాభార్య బిడ్డలను బానిసలమై యుండుటయే గొప్ప విశేషము. ఇది తప్ప మేమును వారును సోదరులమే. పాశ్చాత్యదేశపు కూలివాండ్లవలె మేము పాలేరు తనమును కట్టడి కట్టుటకు వీలులేదు. ఎలనన

(1) మేమును మా యిండ్లు వ్రాతమాలకముగా బంధింపబడి యుండుట, (2) మానలేనే కావు, చూనాది, యాడిగ, సాలి, ఉప్పర, తూర్పు మొదలగు జాతులవారు, మేము చేయు వృత్తులవలంబించుట, (3) ఇతర కులములవలె మేము మరియొక వృత్తి ఆవలంబించుటకు ఇండ్లువాకిండ్ల దరికి, రానియ్యకుండుట, ఈ కారణముల చేత మా కట్టడలు ఎంత మాత్రమును నిలువవు.

కొంద రభివ వేదాంతులు విచిత్రముగా మట్లాడుచున్నారు. "మీరు బ్రాహ్మణుని తాకితే మీకు స్వర్గము వచ్చునా? తాకిండున వచ్చు ప్రయోజనమేమి? మీరుఇతర జాతులను మమ్ముల తాకవద్దు. మాదగ్గరకు రాకూడను అని యేల అనరాదు" దేశమంత ఒక్కటియైతను నిరంకుశాధికారమును చూపుచుండ బలహీనులేమి చేయుదురు? నిజముగా ఆ వేదాంతులు చెప్పుచున్నట్లు మేము వారిని వారు మమ్ముల తాకరు, ఉన్నత ఉద్యోగములు, ఉన్నతవిద్య, పరిశ్రమలు, వాణిజ్యము, విదేశములయందు గౌరవము, మొదలగు ఘనమైన పదవులన్నియు ప్రాంధవులకు మూచబడి యుండుటవలననే గదా ఈకార్యము ఈసభలు మొదలగునవి అన్నియుచేయుచు 30 సంవత్సరములునైనంది మన మేమియు చేయలేక మాంటేగుగారి రాకకై చంద్రునికొరకు చకోరములవలె చూచుచున్నారము. విదేశములలో మనకుగౌరవము గలదా? సౌతాభి కా, క న దా, ఆ ప్తే లి యా మొదలగు దేశములలో మన భారతీయులు పడిన పాట్లు రక్తాక్షరములతో లిఖించబడియున్నవి. విదేశముల సంగతి అటుండ తుదకు అధికారవర్ణమువారు యెట్లు చూచుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారు మీరు కోరిన అన్ని సంస్కరణములను ఇయ్యవలయును. కాని పంచములను మీరు బహిష్కరించి జీవనోపాధి మార్గము లన్నియు మాసి పుగముకంటె తుదకు ప్రాణములేని రాళ్లకంటె నీచాలినీచముగ చూచు

చు, వారికి సాంఘిక సంస్కరణములకు మాత్రము మీరు చేయరు. ఎంతవరకు ప్రభుత్వము వారిని మనము అడుగుట మాత్రమే తప్ప సాంఘికముగా మీరు చేయునది మాత్రము కన్పించదు. ఆంగ్లమహాజనసభ బైలుదేరిన మొదటి సంవత్సరమున దానితోకూడ సంఘసంస్కరణసభ చేయవై యుండిరి. అప్పుడు సంఘసంస్కరణవిధానము లన్నియు ఆంగ్ల మహాసభలో పూర్ణముగా చర్చించబడునని మన ఆంగ్లనాయకులు చెప్పిరి గాని యంతవరకును ఆంగ్లమహాజనసభవారు పంచములను గురించి యేమియు తీర్మానించినట్లు కన్పించదు. వారివిధ్యానిధిలోనుండి యిద్దరు పంచమ విద్యార్థులకైనను విద్యాదానము చేసినట్లు కనిపించదు.

మననాయకులకు రాజకీయ హక్కులు సంపాదించుట యందుఉన్నంతవరకు, ఆచకచకసంఘాద్ధరణయందుకూన్యముగా నున్నది. కాన రేపు పంచమమహాసభకు రాబోవు నాయకులందరును యీ సంగతులు విచారించి మా జాత్యుద్ధరణమునకు తగిన మార్గములను జూపి మమ్మును మానవమాత్రులుగా జేయుటకు ప్రార్థించుచున్నాను.

ఒక మూల.

మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లు.

(మా విశేషకుని వద్దనుండి)

యావద్బాత మహమ్మదీయ నాయకాగ్రగణ్యులగు మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లు నిర్బంధ విమోచనము కొరకు మన దొరతనమువారిని ప్రార్థించుటకుగాను ఈనెల 13వ తేదీ సాయంకాలము నరసాపూరు పురమందిరమున హిందూ మహమ్మదీయసభ యొకటి జరిగెను. అద్దంకి సుబ్బారావుపంతులు గా రగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. పురమందిరి హిందూ మహమ్మదీయ ప్రముఖు లనేకులు సభ నలంకరించిరి. మొట్టమొదట మా పుర న్యాయవాదు లగు కే. శేషచార్యులు బి.పి. గారు సభోద్యక్షులును నివేదించిరి. అంతరము అగ్రాసనాధిపతిగారు తమప్రారంభోపన్యాసము నిచ్చినతరువాత మహమ్మదీయ ప్రముఖులలో సెకండు ఖాజా అబ్దుల్ అజీమ్ సాహేబుగారు హిందూస్థానీభాషలో చక్కని యుపన్యాస మిచ్చిరి. తరువాత సుదర్శనీ పుత్రికా సహాయ సంపాదకు లగు బొమ్మకంటి కృష్ణమూర్తిగారు, మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లు మఃదేశమునకును, సారస్వతమునకును, హిందూమహమ్మదీయ సమ్మేళనమునకును గావించిన మహాపాతకములను గురించియు, వారి నిర్బంధమును గురించిన విషయముల నన్నిటిని గూర్చియు ముచ్చటించి మాంటేగు ప్రభువర్యుడు వచ్చులోపల హిందూదేశ నాతావంశము ప్రకాంతిగనుండుటకు తత్పరమై వారునిడుదల చేయబడవలెననియు, ఎంతవరకు హిందూమహమ్మదీయలందరును కాననసమ్మతమును కాస్త్రీయమునైన ఆందోళనమును జరుపవలెననియు నుపన్యసించిరి. తరువాత యీ క్రింది తీర్మానము అగ్రాసనాధిపతిగారిచే నుపపాదించబడి కే. శేషచార్యులు గారు, అద్దంకి బిందు మాధవరావు గారు, చగినేపాగారు, వల్లూరి శ్రీనాథాంక గారుగారు తాడిమేటి వేంకట కృష్ణారావు గారు, ఖాజీసాహేబుగారు, ఈసుబ్బాన్ సాహేబు గారు, మహమ్మదుహుస్సేన్ సాహేబుగారు మొదలగు ననేకమంది హిందూమహమ్మదీయ ప్రముఖులచే బలపరపబడి సభ్యులందరిచేతను నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడినది. మాపురమందిరము నం దెప్పుడును హిందూమహమ్మదీయులు కలసి యింత గొప్పసభను జరపియుండలేదు. ఇది మాపురమునకు గొప్ప కుఠనాచకము.

తీర్మానము:— నర్సాపురములోని హిందూ మహమ్మదీయులందరును సభచేసి దేశభక్తులగు మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లను నింతవరకు నిర్బంధించుటకుగాను మొనరింపకుండుటకు తమ అసంతృప్తిని వెల్లడించుచు రైటనరబెర్ మాంటాగు గారు ఇండియాకు వచ్చుసరికిదేశము ప్రకాంతినిండుటగాను మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్ల రా నిర్బంధితుల క్షిప్రువిమోచనము కొరకు దొరతనము వారిని ప్రార్థించుచున్నారు. వై తీర్మానమును రాజప్రతినిధిగారికిని మహమ్మదాలీగారి తల్లిగారికిని బంతులకు అగ్రాసనాధిపతిగారికి స్వాతంత్ర్య మీయబడినది. తరువాత మహమ్మదీయులందరును చందాలు వేసి యీ సభ విషయమైన ఖర్చులుగాక మిగిలిన సామ్యును మాపురస్వరాజ్య సమితికిచ్చుటకు మనఃస్ఫూర్తిగా నంగీకరించిరి. చందా జాపితా వచ్చుసరికి చాలమంది హిందూసోదరులు సభలో నుండి యదృశ్యులగుట సంతాపకరము. తరువాత బొమ్మకంటి కృష్ణమూర్తిగారు శేషచార్యులుగారును స్వరాజ్యసమితిని గూర్చియు, మహాత్మాగంధిగారి విజ్ఞాపనమును గూర్చియు ముచ్చటించిరి. మహమ్మదీయులలో చాల మంది స్వరాజ్యసమితిలో జేరుదుమని వాగ్దానమిచ్చిరి. అగ్రాసనాధిపతి గారికిని, సభ్యులకును కృష్ణమూర్తిగారు కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనము లర్పించిరి. బ్రిటిషు వారికి జనుజను భ్యనులతో సభ ముగిసినది.

మారు-హంటరు గారి

విచిత్ర చర్య.

ఈ విషయమై నిన్నటిదినమున పత్రికలలో వ్రాసిన వ్యాసము జూచి మిగుల విచారము కలిగితిని. విద్యార్థుల దుర్వర్తము నానాటికి వృద్ధిపొందుచున్నవనుటకు నిదర్శనము లనేకములు గానవచ్చుచున్నవి. ప్రప్రథమము విదేశీవిద్యార్థుల వాదలంబనముచే విద్యార్థులు శరీరగాఢ్యముచేడి, ఘనపరీక్షలందు తీర్పులైనను జీవనోపాధి సంపాదించుకొన నశక్తులై, విజ్ఞానము నార్జింపజాలకయున్నారు. ఇంతేకాక, వీరికి జ్ఞానోపాగ్రహమునకు దగిన స్వాత్మియ్యము గాని, సదుపాయములుగాని లేవు. కళాశాల విద్యార్థులు రాజకీయ విషయముల గ్రహించుటలసిన యవసరముగలదు. అందు చరిత్రపఠనము గావించు వారి కిది ముఖ్యము. వీరు రాజకీయములలో జోక్యము కలుగజేసికొనవలయునని యెవరును పలుకుటలేదు; పలుకుటలేదు. కాని వీరు భావికాలమున పౌర విధుల నిర్వహించుటకు రాజకీయ విజ్ఞాన సమపాక్షిక మత్యవసరము. విద్యార్థులపై ఉపాధ్యాయుల కిదివరకు గల నిరంకుశాధికారమునకు తోడుగ, 559వ నెంబరు జి. పో. గూడ వచ్చినది. అందు మూలముగ విద్యార్థుల విప్లుభాసము సంపూర్ణమైనదని చెప్పవచ్చును. ఇప్పుడు విద్యార్థుల కీలమును, వారు చదువు పుస్తకములను వాస్తావత్రికలను పరీక్షించుటకై వారిపై మొక యాపాధ్యాయుడేర్పరపడును. కటకటా దేశోద్యమల కంటె నెక్కుడు గుర్తింపి విద్యార్థులకు పట్టినది. ఎచ్చటబోయినను, ఏమి పఠించినను ఉపాధ్యాయుడు రహస్యముగ వెనుకవచ్చుచుండేనోయో యని భయమే? కాని, ఆంగ్లసాంస్కృతికమును మనకు గోపి, “వీరి యాపజీటిక” మున్నగు పుస్తకములను మనకు పఠన గ్రంథములుగ నిశ్చయించి మీరు స్వాతంత్ర్య ప్రియులగుచున్నావని విద్యార్థులకు కక్షించుట యేమి న్యాయము?

ఈ విషయగనే హంటరు గారు చెన్న పురి ప్రభుత్వము వారి కళాశాలయందు “ఆంగ్ల పరిపాలనమునలని లాభములు” “దక్షిణాఫ్రికాలోని భాగతీయులస్థితి” యను విషయముల గూర్చి వ్యాసముల వ్రాయు డని యేర్పాటుచేయుగ, బి. ఏ. తరగతి విద్యార్థి తనకు తోనిన అభిప్రాయములను వ్రాసెనట. ఆ వ్యాసమును చూడగ హంటరు గారికి ఆగ్రహము కలిగినదట. అంత వారు తమ సర్వాధికారమును చలాయించి ఆపిల్లవాని విద్యార్థి చేతనమును కద్దుచుచిరట. ఇంతటితో వీరి ఆగ్రహము చల్లారకపోవుటచే, విద్యార్థి తుమాపణనిచ్చినను తైకొనక, న్యాయాంధియా, బాంబే క్రాంతిలు పత్రికలను కీర్తికేపలైన గామేశ్వరచంద్ర దత్తుగారి గ్రంథములను తాను వ్రాసిన విషయములకు ఆధారములని తుమాపణ పత్రమున వ్రాయవలయునని విజ్ఞపించి ఆహా! యేమి ఈవిచిత్రము? అభిప్రాయభేదము గల విషయములను వ్యాపరచన కొనంగి, వానిపై తమకు ప్రతికూలములగు కొన్ని అభిప్రాయములను వ్యక్తపఱచిగని విద్యార్థులను దండించుటలో ఈ పండితుల అభిప్రాయ మేమియో తెలియకున్నది. ఈవిషయమై హంటరుగారికి గల అభిప్రాయములను విద్యార్థులకు దెలిపి, తదనుగుణముగ వ్రాయు డనన నెంతయు బాగుండును. మరియు, న్యాయాంధియా మున్నగు పత్రికల మూలమున నిట్టి అభిప్రాయములు కలిగినవని విద్యార్థి నుండి యొక తుమాపణమును గోరుటలో హంటరుగారి అభిప్రాయములు తెలియుటలేదు. బలవంతముగ ఆ తుమాపణపత్రమున లిఖితమైన ఈ అభిప్రాయము యెవ్వరు నిజమనియు, మనః పూర్వకమైనదని యు చెప్పగలరు. ఇంతే గాక, విద్యార్థితండ్రి ప్రభుత్వమువారి కళాశాలలో నొక యుపాధ్యాయుడు. విద్యార్థి ప్రభుత్వమువారుండి ఉపకార చేతనము నందుచుండెను. పొట్టకై యావిద్యార్థి యిట్టి తుమాపణ మొసంగవలసినదని గాని యితరు లిట్టి తుమాపణము తమ ఆత్మగౌరవమునకు కళంక దాసుముగ పరిగణించురు. ఈ విద్యార్థి వ్యాసమున గల అభిప్రాయములు తప్పవైనయెడల, హంటరుగారి కరహస్యముగ వాతని మందలించిన బాగుండెడిది. హంటరుగారి కిదిధముగ ప్రవర్తించుటచే, విద్యార్థిలోక మంతయు విచారమునందుచున్నది.

మనవారిట్టి నిరంకుశాధికారమునకైనను లోబడి, మడి మాస్యముల నమ్ముకొని శరీరగాఢ్యమును పోగొట్టుకొని, ఆంగ్ల విద్యార్థి వ్యాసమును కేముటకే ప్రయత్నించెదరుగాని ఇకనైన జాతీయవిద్యార్థి వ్యాసముచేసి, జాతీయజీవనము పెంపొందింపక పోవుట లోచనీయము. — సత్యవాది.

రాజమహేంద్రవర హిందూనాటక సమాజము.

ఎస్. గురునాథశాస్త్రి బి. ఏ. గారు విజయనగరము నుండి ఇటుల వ్రాసిరి.

కృత్తివెంటి నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు క్రిందటి వారము చౌచా నాటకమును బ్రదర్శించి విజయనగరమునుండి కాకినాడకు వెళ్లుటకు నిశ్చయించినట్లు పురజనులకు తెలిపి వీడ్కోలు వదలిరి. మా పురుషునుండి రాజమహేంద్రవర హిందూనాటక సమాజమువారు వెరస్థలమునకుఁ బోవుచున్నాఁడు. కనుక నాంధ్రపంజాబులకు వారి కివ్వోట జరిగిన సన్మానము విశదముచేసి వారి యేర్పాటులను నివరించుట సమంజసమని యూహించి ఈ వ్యాసమును వ్రాయుచున్నాను. ఇచ్చట వారిచే బ్రదర్శింపబడిన చరిత్రాత్మకరూపము లన్నియు మా పురజనులచే నత్యధికముగా నామోదించబడినవి. అందు రాజీ సంయుక్త, రసపుత్రవిజయము, ప్రచండ చాణక్యమును బ్రధానములు. పౌరాణిక రూపములలో ‘బాదుకా బట్టాభిషేకము, కుశలన, గయోపాఖ్యానము, ప్రసన్నయాదవము ప్రధానములు. మొంబరులలో పలువు రభి నందన పాఠోపేక్షములను బహుమాన పత్రముల నంది పొనుల సన్మానమునకు పాత్రులైరి. వారి వివరము.

మొంబరు	ఆయన ధరించిన	పత్రము
	పాత్రము	నొసంగినవారు
ఆ॥ పట్టాభిగారు	దశరథుడు.	సంస్థానము ఎంజినీయరు
గారు	భీముడు.	రు గారగు ను॥ గంటి
		లక్ష్మీనారాయణగారు
జి॥ రామకృష్ణరావు	నరకాసుర, గయ, తా॥ రెవిన్యూ ఇంజనీరు	
గారు	జయచంద్ర, సైక్టరు గారు	
	డొరంగజేలు	
రా॥ సత్యనారాయణ	సంయుక్త.	} వి. రమణయ్య గారు
గారు	వీరమాత.	
	కైక.	
నో॥ నారాయణ	దుర్గాదాసు	} పురమహాజనులు
మూర్తి గారు	చాణక్యుడు.	
	వృద్ధిరాజు.	
భావమూర్తిగారు	మంధర.	} కానుకర్తి లక్ష్మీనరసింహరావు గారు.
	నారద.	

ఈ పత్రములు పూర్వము తమ పత్రికలో బ్రయంఠించబడినవి గాక తరువాత నొసంగబడినవి. కావున వివరించి నాను. ముఖ్యముగ నింకొక యంశమును వ్రాసి ఈ సందర్భము ముగించుచున్నాను. (ప్రాస్తోటరు గారగు నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి ధారా చివరాజుగారును, విజయనగరము స్త్రేమమూర్తు గారును బహుమానము చేసినవి గాక విజయనగర పురమహాజను లొక స్వర్ణపత్రమును శ్రీ గోపాలపుర రాజుగారి ఒక స్వర్ణపత్రమును మొసంగి గౌరవించిరి తరువాత మా మహారాజువారు రెండు నాటకములను జూచి యానందించి సత్కరించి స్వర్ణపత్రమును నాగేశ్వరరావుగారికి బహుకృతి చేసిరి. విజయనగరపుర మహాజనులు నాగేశ్వరరావుగారికి వీడ్కోలొసంగునప్పుడు వారి బహుమాన సూచకముగా నొకవిందు చేసి యభినందనోపన్యాసమును ముద్రించి యథోచితముగా మొసంగుటకు నిశ్చయించిరి. కాని మరియుకటి రెండువారములు నాగేశ్వరరావుగారి చట నిలుతురని ఊహించుచుండగా డిసెంబరులో మదరాసునందు బ్రదర్శింప నిశ్చయించుటచే శీఘ్రకాలములో కాకినాడకు బయలుదేరవలసి యున్నదని యొక స్మృతిముగాఁ దెలుపుటచే వెంటనే వై యేర్పాటు జరుప ననకాళము లేక రాజోపుతనీవారమున నమృతహోత్సవమును నెరవేర్చి నిశ్చయించిరి. ఆ దినమున నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు తిరిగి విజయనగరము దయచేయుటకు నంగీకరించుటచే వారికి నీపురి ప్రముఖులు కృతజ్ఞులై యున్నారు.

మ॥ నాగేశ్వరరావు పంతులుగారిచే సంపాదించబడుచున్న హిందూనాటక సమాజము సదా పురోక్పధికి తావలమై మా పురమునంబరె నెల్లడలను జయప్రదముగా నాంధ్రనాటకములను బ్రదర్శించి బహుమానము లందుదురు గాక!

పెరాలిపం తెన:—గుంటూరు కడవకుదురు రోడ్డున పెరాలి కాలనవైసి వంటెన గట్టుటకు మొదట రు 12800 లు అంచనా వేయబడినది. అందు సగము రు 6400 లు గుంటూరు జిల్లా బోర్డువారికి దొరతనమువా రొసంగిరి గాని అంచనా చాలనందు రు 16500 లు కావలెనని మరల అంచనా వేయబడినది. అందులకు వెనుక నిచ్చిన మొత్తమునకు తోడుగా మరి 1850 లను దొరతనమువా రొసంగిరి.

సంయుక్త రాష్ట్ర సాంఘిక మహాసభ.

మహాసభయొక్క పదునెండువ సంవత్సరము 17-వ తేదీ మధ్యాహ్నము సీతాపురమున ప్రారంభమయ్యెను. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు రామ్ పాలుసింగుగారు ప్రతినిధులకు స్వాగత మొసగినపిదప, లక్ష్మీనారాయణులగు రాముబహద్రుల డాక్టరు ఎమ్. ఎస్. హోదేదరుగారు రధ్యక్షులు గ నెన్నుకొనబడిరి. సాంఘికవిషయములకు చక్కబరచుకొనిన పిచ్చుట రాజకీయాన్నత్యము నపేక్షింపవలసిన దని మనలకు ఆంగ్లోఇండియను పత్రికా సంపాదకు, లక్ష్మీవెండుముడిరి. కాని దేశపాలనమున మన కధికారము లేక సాంఘిక విషయములను చక్క బరచుకొనుట కవకాశము లేదు. చిరకాలమునుండి మనము పరరాజుల పాలనమున నుంటిమి. మన మన్ని కార్యములకును ఆసచుర్గుల మను భావ మిట్టిపాలనము తోడనే మనల సావహించును. కనుక నే మనకు యెవ నాకక్షి నశించి, కార్యాచరణ సామర్థ్యమునుగంటినది. కొన్ని విషయములయందు మన స్థితిగతుల నభివృద్ధి చేసికొనుచుని యు త్నించితి మా, మన యుద్యమములు నెరవేరకయుండును. గోఖలే మహాశయుని నిష్ఠుభవిద్యయు, బాసుగారి వివాహచట్టమునుగూడ సవజయ మందినవి. ఇట్టి ప్రతిబంధకములుండినను, సాంఘిక విషయములయందు మనకు పురోవృద్ధి లేకపోలేదు. బాలురకును బాలికలకును విద్య యావశ్యక మనుతలంపు ప్రజల నందర నాకర్షించి, పాఠశాలలు కళాశాలలు విశేషముగ స్థాపితము కావలయు నను నిదర్శన నిచ్చోట్లను వివరముచున్నది. జాతి కంతకును ప్రాముఖ్యములగు విషయములయందు భారతీయ శ్రీలు శ్రద్ధవహించ మొదలిడిరి. బాలికలకు వివాహము చేయు వయసు పరిమితి వృద్ధి నొందినది. భార్య జీవించియుండనే వేరొక భార్యను వివాహమాడు వ్యక్తిని నిరసించుచున్నది. విధవావివాహముల సంఖ్య నానాటి కభివృద్ధిపొందుచున్నది. మధ్యపానాది దుర్వ్యసనములు కట్టుపడినవి. మతపట్టుదలలు తగ్గి వివిధజాతుల వారేక పంక్తికి భుజించుట వర్ధిలుచున్నది. కాఖోప కాఖులవారలకు వివాహసంబంధము లేన్నది, శుభసమయములందు నీతి విరుద్ధముగా గాన మణిగిపోయినది. కట్టుములు, మున్నగు దురాచారములు తొలగి, ఘోషపద్ధతి మాయమగుచున్న దని ఆధ్యక్షులగు హోదేదరుగారు యభ్యసించిరి.

అనంతరమున బాల్యవివాహములు, శ్రీవిద్య, విధవా వివాహము, వివాహ సమయములయందు దుర్వ్యయము తొలగించుట మున్నగు సంతకములకు సంబంధించిన తీర్మానములు ప్రతిపాదింపబడి యామోదించబడెను.

గుంటూరుజిల్లా కలెక్టరుగారు.

ఇప్పుడు గుంటూరులో ఆర్టింగు జిల్లాకలెక్టరుగ నున్న ఆర్. డబ్ల్యు డేవిసు దొరగారు మిగుల ప్రజానుకూలు డరు భ్యాతని గడింగుచున్నారు. ఈ మహాయొక్క ఓర్పు నిరుపమానము ఎంద రెన్ని సంగతులను చెప్పకొనుచున్నను శ్రద్ధతో వినుటయే గాక తగుమతకారము చేయు బ్రయత్నించును. ప్రజలకు విశేషచతు విచ్చి మాట్లాడును. విషయములను పరిశీలించి నక్రమముగ చర్చించును. ప్రజలతోకలిసిమెలసి ప్రవర్తించును.

వీరినెల 12 వ తేదీన తెనాలికి వచ్చి లక్ష్మీరాజు సం గ మే శ్వర రావు గారు మొదలగు వారితో వైతమేమియో గంటల తరబడి మాట్లాడెను. ఆసాయంత్రము “క్లబ్బు” నకు వచ్చి పురప్రముఖులతో సనేకవిషయములను చర్చించెను. రైతులయిబ్బందులను గూర్చి పెద్దదెట్లు లక్ష్మీనరసింహంగారు చెప్పుగా సావధానమై విశేష; రైతులయెవల నెక్కువదాక్షిణ్యము కనబరెచు.

18 వ తేదీ యనయమున రేలుపేయర్ల సంఘమువారు డిప్యూటీమేజర్ వెల్లగా మునిసిపల్ చైర్మన్ గారిని డిప్యూటీ కలెక్టరుగారినివద్దకుండుకొని రేలుపేయర్ల సంఘమువారి విజ్ఞాపనలను విని చైర్మన్ గారు చేయుపాఠాటలుల గమనించిరి. సాయంకాలమందు తెనాలి క్లబ్బువారొసంగిన అల్పహారవిందునకు కలెక్టరుగారును పాఠశాలల యిన్స్పెక్టరుగారును దయచేసి రి గంటలు సేపు క్లబ్బు మెంబర్లతో అనేకవిషయములను ముచ్చటించుచు కాలముగడపిరి. ఈకలెక్టరుగారి జిల్లా లయందు విశేష కాలముండుట సర్వజనసమృత్తమై యున్నది కాని వీరి నెటకేని జిల్లాజడ్డిగా పంపుదురను వదంతి కలదు.

స్థానిక చార్తరులు

సీమటపాలు:—రేపు (20-10-17) సీమటపాలు చెన్నపురిలో అన్ని తపాలాఫీసులలోను కట్టివేయబడును.

దాదాభాయి సారోజి శిలావిగ్రహనిధి:—ఈనిధికి గా॥ రామనాథు రాజాగారు రు 1000 లును మునగాల రాజాగారు రు 500 లును ఇచ్చిరి.

ఆయుధపూజ:—హైకోర్టు సీటి సివిల్ కోర్టును స్వామిరాజా, వెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటుకోర్టును ఈనెల 24 వ తేదీ బుధవారమునాడు మూయబడును.

కన్నడ విద్యార్థిసంఘము:—చెన్నపురి లోని కన్నడవిద్యార్థులు రేపు (20-10-17) సాయంకాలము 4-80 గంటలకు పి. ఆర్. నన్న సామెలమిపమున నున్న సంయుక్త గాడ సారస్వత సంఘమందిరమున మానేతమయ్యెదరు.

మద్యపానము:—ఈనెల 21-వ తేదీ ఆదివారము నాడుదయమున 9 గంటలకు రాయపురము వున్నారస్వామి కోవెలపిది 41 వ గృహమున పి. నుందరమ్మార్తి సెట్టిగారు మద్యపానమును గూర్చి అరవమున నుపస్థాపించెదరు.

ముత్యాలపేట హైస్కూలు:—నేడు బ్రహ్మ శ్రీ జే. మృత్యుంజయ అయ్యగారు కుచేలోపాఖ్యానమును రేపు బ్రహ్మశ్రీ టి. వి. కపాలి శాస్త్రిగారు ధృవచరిత్రమును కాలక్షేపము గావించెదరు.

ఆర్య యువజన సంఘము:—ఈనెల 20వ తేదీ శనివారమునాడు సాయంత్రము 6 గంటలకు మింటుస్ట్రీటు 816వ గృహమున వి. రంగాచారిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరుగు సభయందు నిమ్మజాతుల యుద్ధరణముగూర్చి సి.ఆర్. రంగ నాథం మొదలగువారు రుపస్థాపించెదరు.

గవర్నరుగారి పర్యటనము:—గవర్నరుగారు ఈనెల 28 వ తేదీ రాత్రి 10-30 గంటలకు మధురనుండి బయలుదేరి 24 తేదీ ఉదయము 6 గంటలకు తిరుచనాపల్లికి చేరెదరు. ఆనాడు రాత్రి 7 గంటల కంటుండి బయలుదేరి 25 వ తేదీ ఉదయము 7-30 గంటలకు చెన్నపురి (ఎగ్జిక్యూ) వచ్చెదరు.

వేదాంత విచారణసభ:—ఈ సభ 7 వ వార్షికోత్సవము ఈనెల 21 వ తేదీ ఆదివారమునాడు టి. ఆర్. రామచంద్రయ్యగారి అధ్యక్షతక్రింద బాల్జిటపురు ఆస్పత్రియను పిది కచారేశ్వర అగ్రహారమునందలి 3కి వ గృహమున జరుపబడును. మద్యపూర తే. గణేశశాస్త్రిగారు సాంఖ్యికారి కోపస్వామిల నొసగుదురు.

సైదాపేట హైస్కూలు శాఖ:—ఈనెల 17 వ తేదీ సాయంకాలమున పెరమాల్లకోవెల కెడుట నున్న భవనమున ఎస్. వీరాస్వామిసెట్టిగారి అధ్యక్షతక్రింద సభ జరిగినది. టి. రాజగోపాలరావుగారును మరి పలువురును తెలుగున నుపస్థాపించిరి. గాంధీగారి విధానమునకు సంతకములు చేయించ సేర్పాటులు జరిగినవి.

తిరువల్లి క్లెరి శ్రీ పార్థసారథిస్వామి సభ:—శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు- బ్రహ్మశ్రీ పండిత లక్ష్మణాచార్యుల వారు హిందూహైస్కూలులో ఈనెల 21 వ తేదీ ఉదయము 7-30 గంటలకును 22-25 తేదీలను సాయంకాలము 6 గంటలకును 24-27-28 తేదీలను సాయంకాలము 4 గంటలకును భగవద్గీతోపన్యాసముల మొనంగుదురు. ఈ 6 ఉపన్యాసములలోను 18 ఆధ్యాయముల కథను వివరించెదరు.

మోసము:—నిన్నుపధ్యానము 12 గంటలకు ఒక పాయగూరి తగుమనిపి బిన్నీకంపెనికి వచ్చి అచటనున్న ఒకసోమారిని చూచి వాడు యోగ్యుడనితలచి తనకు టిక్కెటు కొనివెట్టిన అధిరూపాయబహుమాన మిస్తుననిచెప్పి వానిచేతికి రు. 180 లు. ఇచ్చెను. వాడు సరియని అతని నికసతో గూడ మదరాసుమొయిలు ఆక్సిసు పెరటిగమ్మము కడకు తీసికొని పోయి అచటనుండమనిచెప్పి తానలానికిపోయి మరలరాతేదు అతని కనమానము కలిగి లోనికి వచ్చిమాడ నచట అచ్చుపని వాంఛించిరి. వారితోచెప్పుగా వాతనిని పోలీసు వేదముకు వారిచూసిరి.

నేటి వాతావరణస్థితి:—బంగాళమునందును బంగాళాఖాతమునకు తూర్పుభాగమునందును వాయుభారము క్రమముగా వృద్ధియై తూర్పుతీరమునందు సెల్లూరనుండి దక్షిణమునకును, పశ్చిమతీరమునందు మంగుళూరునుండి దక్షిణమునకును వాయుభారము చాల తగ్గినది. చెన్నపురికి దక్షిణమున సముద్రతీరమునందు అత్యల్పపుగు వాయుభారముగలదు. ఈ ప్రదేశమునకు చుట్టుప్రక్కల నుండి వచ్చు వాయువులు వీచుచున్నవి. ఉత్తరసర్కారులలో కొన్ని ప్రదేశములందును, బంగాళాఖాతమునందును తీవ్రపుగు గాడ్సులు వీచుచున్నవి. కాని ఇతరప్రదేశములందు గాలి చాల మెల్లగా వీచుచున్నది. నేటి యుదయము లిరువనంతపురము, కార్వారు, బొంబాయి, హైదరాబాదు, కర్నూలు, ఉదకమండలం, కోయంబత్తురు, నెల్లూరులందు వాయువునందు చలనములేదని తెలుపబడినది. కాకినాడ ప్రాంతమునందు కొంచెము తుపాను పట్టినది. అంతటను ఉష్ణము తగ్గినది. దత్తమండలములందు 9, 10 డిగ్రీలవరకు ఉష్ణము తగ్గెను. ఇతర ప్రదేశములందు కొద్దిగా తగ్గినది. అంతటను మేఘములు దట్టముగ నున్నవి. బంగాళాఖాతమునకు వైపుతీవ్రత వచ్చుచు గాడ్సులు అధికముగ గలుగు నూచనలు గలవు. దీని మూలమున రాజధానియందు దనేక స్థలములందు వృక్షములు గలవు. కడచిన 24 గంటలలో రాజధానియందు దంతటను పడిచివర్షము కురిసినది. ఉత్తర సర్కారులందు చాల ప్రదేశములందు 1½ అం. మించి కురిసినది. నెల్లూరు నెల్లూరు ప్రాంతములందు 1 అం. అధికముగ కురిసినది. చెన్నపురియందు 2 అం. మించినది. దత్తమండలములలో కడప బళ్లారిలందు 1 అం. కఱకు వర్షించెను.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభ:—దేశరామహాత్మ్యములు- ఈసభ ప్రారంభమై రెండువత్సరములైన పూర్తి గావండోను సభవారు చాలశ్రద్ధతో పనిచేసి సభసభివృద్ధికి దెచ్చుచున్నారు. విద్యార్థిశాఖవారి కవర్తరమున తలవెట్టిన జరీతులు ప్రశంసాస్త్రములు. కాళాకార్యదర్శి కాళ్యూరారి గోపాలరావుగారు చాలశ్రద్ధసహించి వదాన్యలగు పలువురు సభ్యుల ననుకూలర జేసికొని చాల స్వల్పపతకముల నొసంగ సేపడచిరి. వత్సవత్స పరీక్షలు 14-15 తేదీలను జరిగినవి. వ్యాసరచనానికములగు పరీక్షలు మహర్షిమణి విజయదశమి దినసంజుల జరుగ గలవు. విజయదశమి దినసంజున పతకము లొసంగబడును. ఈనెల 18 వ తేదీమొదల లుత్సవములు ప్రారంభమైనవి. సభాభవనము (14 బ్రాడ్వే) అలి మనోహరముగ పతాకములతోను తోరణములతోను పటములతోను విమృద్ధిపములతోను అలంకరింపబడినది. ప్రదర్శనానికములకు తాత్కాలిక రంగస్థలము చక్కగా సిద్ధపరుపబడినది. ఈనెల 18 వ తేదీని సభవారును 17 వ తేదీని కాళ్యదర్శులు (మ॥ కాళీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు, కుల్లి నరసింహారావు నాయుడు గాడ్లు సహకార్య దర్శులు; డి. వి. వెంకటప్ప- హోతా నూర్య నారాయణరావు- పింజల సుబ్రహ్మణ్యము శ్రేష్ఠి- కాళ్యూరారి గోపాలరావు- ఎం. రామకృష్ణయ్య గాడ్లు కాళాకార్యదర్శులు) అందరును; 18 వ తేదీని కోశాధ్యక్షులు అచట సుబ్బారాయుడు నాయుడు, వారణాసి నూర్య రావు పంతులుగాడ్లు ఆతిథ్య మొసంగిరి. సంత్సృతులు అతి భంగు సభాసభ్యుల కందరికిని శ్రేష్ఠతముగ నుపాహారంబుల నొసంగి సంత్సృతికొనించి వారి కృతజ్ఞతను పాట్రులైరి. ప్రభవ దినమున ఏకపాత్రా ప్రదర్శనానికములును రెండవ దినమున మురళీగానమును కరణము ప్రహసనమును మాడవదినమున కామను పెన్న ప్రహసనమును కత్తిపామును జ్ఞానసీయముగ జరిగినవి. అచటనును రంగనాథం మొదలగువారు హోమ్మనియము వాద్యములన సభ్యుల నానందింప జేయుచున్నారు. మొన్నటిదినమున గా॥ రావుబహద్దరు బయ్యావరసిం హేశ్వరశర్మగారును నిన్నటిదినమున శ్రీబొమ్మిలిరాజాగారును రావుబహద్దరు పిట్టిత్యాగరాయ శ్రేష్ఠిగారును గా॥ రావుబహద్దరు వి. ఎన్. శర్మగారును మరి పలువురు ప్రముఖులు సభకు వచ్చిరి. అభ్యుదయ, ఉపాధ్యక్షులు, సభాకార్యదర్శులు, కోశాధ్యక్షులు, కాళాకార్యదర్శులు దేశరామహాత్మ్య సంఘమువారు, ఇతరసభ్యులు, లలిత కళాశాఖవారు మున్నగు వారందరు నధికోత్సాహముతో నుత్సవకార్యములను జరిపి ప్రశంసాపాత్రు లగుచున్నారు. నేడు అగ్రవైఖ్య లాతిథ్యము నొసంగెదరు. ఇట్లుత్సవములు 25-వ తేదీ వరకును ఆనాడును నూడ జరుగును. ఇందులకు సభ్యులలో నిబంధనలప్రకారము ఏర్పరుపబడిన మొత్తముకంటె హెచ్చునందా మొత్తమును బాకీలేనివారందరును ప్రత్యేకముగ

పదిదినముల కొక రూపాయి యిచ్చి టిక్కెట్టును కొనవలెనని నియమమేర్పరుపబడినది. సుమారు 400 మంది సభ్యులు టిక్కెట్టును కొనియున్నారు. సభాభవనంత విశాలమైనది కాకున్నను వగ్గాటంకముగ కలుగుచున్నను టిక్కెట్టు కొనిన సభ్యులందరును సభకు వచ్చుచున్నను ఎట్టిహాపములును కలుగకుండ సపర్య లాసరింపబడుచుండుట చాల ప్రశంసనీయము. ఆంధ్రమాల పరిపూరానుగ్రహమున సర్వేశ్వరుని కటాక్షమున లక్ష్మీసంపన్నులగు నాంధ్రపుత్రులును సంస్థానాధిపతులును ప్రముఖులును తోడ్పడి ఆంధ్రసభకు శ్రోత్యమనోహర విశాలప్రదర్శనాన్నిలయుము సేర్పరింతురుగాక యని కోరెదరు. ఇట్లు ఆంధ్రసభాభిమాని.

రిగా సింధు శాఖయందు నౌకాయుగము.

లండను అక్టోబరు 18:—రూష్యావారి వాయువార్త యిట్లు తెలియజేయుచున్నది:—రిగా సింధు శాఖయందు జరిగిన నౌకాయుగమున రూష్యావారి యుద్ధనౌక “స్టావా” అనునది ముంపబడినది. శత్రువులు ఈజెలు ద్వీపమునంతయు నాక్రమించుకొనిరి. గాని సైనికకార్యకళ్యక మగు నన్నీటిని మేము ధ్వంస మొనరించితిమి. ఇర్రెకాలునకుండి మమ్ము తరిమి చేసి వైరులు రిగా సింధుశాఖయందు చొచ్చుకొనిరి.

గ్రాడ్డోనిను, స్లావ అనుపేర్లు గల మాయుద్ధనౌకలు శత్రువుల నెదురించి వారి ముందుభాగపు నౌకలను వెనుకకు గొట్టెను. జర్మనీయుల ప్రధాననౌకాదళమున రెండు డ్రెసునాటు యుద్ధనౌకలుండెను. శత్రువుల ఫిరంగిదళములనక్కయు మా ప్రాతనౌకలయందలి ఫిరంగులను మించెను. ముఖద్వారమున నౌకలు చాలకాలమువరకు సంరక్షింప గలిగినవి. స్లామి యుద్ధనౌక కనేకమగు గుండుదెబ్బలు తగిలినవిగాని నౌకలోని నావికు లెవ్వరు నశువుల బయలేదని చెప్పవచ్చును. మానుసాంకు ముఖద్వారమున నున్న మా ఫిరంగి వళములు మా నౌకలను దాకవచ్చిన వైరుల టూప్సెపోపడఫల దండును చెదకగొట్టినవి. పిక్యుట నెంకవైరి డ్రెసునాటు నౌక యాదళము నెదిర్చి పూర్తిగనొడించెను. ఉత్తముననుండిశత్రువులొ నర్యేడిముట్టడులను మానారి నావికులు కొందరు వెనుకకుగొట్టిరి. అక్షణముననే నౌకాశ్రయమున నున్న మా నౌకలవై వైరివిమానము బొంబుల వర్షమును గురియించెను. దేగొచ్చీపమువై జర్మనీయులు సేకల మింపగలిగిరి గాని యదిర కాలముననే మా సైన్యముల చరాక్రమమువలననవి తమయోడలను బోపలినచెప్పెను. అనంతరమున వైరికులు దిగుస్థానమును వైరికూసరు, డ్రెసునాటు యుద్ధనౌకయు ముట్టడింప నారంభించెను. ఈజెలు, దేగొచ్చీపముల పరిసరమున రిరి వైరినౌక లున్నవని మాకావలిదండు తెలియజేసినది.

వైరి విమానములు బొంబుల వేయుట

విమానములు ధ్వంస మగుట
లండను, అక్టోబరు 18:—పరాసువారిట్లు ప్రకటించిరి:—నిన్నటి దినమున వైరి విమానములు నాన్నివై బొంబులను వేసి, పౌరుల గొందర జంపినవి. జర్మను విమానములు గొందర జంపినవి. జర్మను విమానములు 6 ధ్వంస మొనరింపబడెను. 5 శత్రు విమానములు వైమానికులకు లొంగక గాలికి కొట్టుకొని పోవుచు, వారి వైఖ్య పంపులయందు గూలినవి. ఇరుపవారి స్త్రీలనులు, యంత్రాలయము ఆయుధ సామగ్రి కొట్టుచున్నగు వానివై పరాసువారు బొంబులను వేసిరి.

కత్రితో పొడుచుట:—మురుగప్ప మొదలి పరచేవారి కిని పువారి పరచేవారికిని వివాదాలు కలవు. ఇటీవల రాజీనామా జరిగినవ ప్రాతపగలు చల్లారలేదు. మునిస్వామి అను వానిని మేనెల 21 వ తేదీని పాలియము అనువాడు పట్టుకొనెను. రత్నము- మునిస్వామి అనువార తలివైని రాళ్లను రువ్వరి. రాయను అనువాడతని మొగమువైని కత్రితో పొడిచెను. మునిస్వామి కేకలువేయగ ఖోయజీనచ్చెను. రాయను ఖోయజీనిగూడ వీపునిద పొడిచెను. మునిస్వామిని ఖోయజీని వైద్యులకు గొనిపోయిరి. రాయనును సెప్టెంబరు 29 వ తేదీని ఓగ్గాములో పట్టుకొనిరి. రత్నము ఇంకను దొరకలేదు.

గాంధీగారివిధానము

గుజరాతు నందలి ప్రయత్నము.
గుజరాతు నందలి 5 జిల్లాలలోను 86 స్థానము లేర్పరుపబడినవి. ఆస్థానములలో గుజరాతీసభ వలంబీరులు పనిచేయుచున్నారు. వారు పరిపర గ్రామములకు వెళ్ళుచున్నారు. సభవారివారమున చాలతావులకు ప్రతినీధులను పంపిరి. ఇంతవరకు హిందువులు మహమ్మదీయులు మున్నగు వారు 18,000 మందిసంతకములు చేసిరి.

విషయాను క్రమణిక.

భారత జాతీయ సమస్య	2
పంచములు - పంచమ మహాసభ	3
మార్క్స హంటర్ గారి చిత్రచర్య	4
స్థానిక వార్తలు	5
ప్రధాన వ్యాసము	
మెయిలు పత్రిక రాజకీయాశయములు	
వార్తలు - వ్యాఖ్యలు	
వృత్తాంతములు	8
ఆంధ్రదేశ వార్తలు	9
వివిధ విషయములు	10
ఇంగ్లీషు రచనలు	11, 12
విరోధానువాద సంగ్రహము	
విశేష త్రైమాసికము	13, 14
పద ప్రయోగ చర్య, త్రిమ - రాజకీయములు	15

ఆంధ్ర పత్రిక

1917 సం॥ అక్టోబరు నెల 19-వ తేది

శుక్రవారము

మెయిలు పత్రిక:

రాజకీయాశయములు.

హైదరాబాద్ కు సంస్కరణలకు రాజకీయ పరిణామ నుత్పత్తినియు, భారతీయ పత్రికల నన్నిటిని పరిశీలించును రాజకీయ సమస్యల గూర్చి సరియగు విమర్శన మొనర్చుట గాని పదనియు, నిన్నటి మెయిలు పత్రిక భారతీయులపై నేరము మోపింది. భారతీయులు పరిపాలనమున సుసాధ్యములగు మార్పుల సూచించుటకు బదులు, రాజకీయ సిద్ధాంతముల నల్ల మొదలించుచున్నది, మెయిలు పత్రిక వ్రాయుచున్నది. వెక్కిరింపబోయి వెల్లడిల బడినటుల, భారతీయ సంస్కరణల వెక్కిరింపబోయి మెయిలు పత్రిక నూతన సిద్ధాంత వ్యాపనమునకు గడంగినది. ఇంతకును మెయిలు పత్రిక వరమహాసభము తీరు తెల్లమునునది. బిసెంటు గారి నిర్బంధ విమోచనము గూర్చి తమ యసమృద్ధి దెలుపుటకు ఆందోళన మారంభించెద నని మెయిలు పత్రిక దెలిపియుండినది. ఈ యాందోళనము ప్రయోజనవహితమని భారతీయుల కెల్లరకును దెలిసియున్నది. కాని రానురాను ఈ విషయముకన్న, మెయిలు పత్రిక దృష్టిపథము దున్నది రానున్న రాజ్యాంగ సంస్కరణములేయని కరతలాపకముననునది. యూరపియనుల నందరను మెయిలు పత్రిక ప్రబోధించుట రాజకీయ సంస్కరణ ప్రధానమున కధ్యంతర పెట్టుట కేయని విశేషమయినది. ఇంతవరకు మెయిలు పత్రికాభిమానమునకు లోకయిన మితవాదులు దరిజేరరాదని యీ పత్రిక యెప్పుడు బెట్టెనో, ఆదినమునందే మెయిలు పత్రికకు రాజ్యాంగ సంస్కరణములయొడ గల ప్రబల విముఖత వెల్లడి యయ్యెను. ఇకను మెయిలు పత్రిక సరియగు సంస్కరణములకు తాను ప్రాతికూల్యము జూపుట లేదని సమర్థింప జూచుచున్నది. బాధియాశయ ప్రతికూలుగు భారతీయులతో వియ్యమునకై యాతురత గనుకరచుచున్నది. మెయిలు పత్రికకును, ఆపత్రికాభిమానమునకు లోకయిన భారతీయులకును, సరిపడెడి సంస్కరణము లెట్టివి? వాటిని గూర్చి మెయిలు పత్రిక వ్యాఖ్యానము గావించినది. ఏ సంస్కరణముల గావించినను, బ్రిటిషు పరిపాలనాధికారము నిలు

పుట, మెయిలు పత్రిక యొక్క ప్రధమ సూత్రము. ఇందు నూతన మెయిలును లేదు. ఈ సూత్రమును అతివాదులు మితవాదులను భేదము లేక ఎల్లరును నేక గ్రీవముగ నంగీకరింతురు. రెండవ సూత్రపు యర్థము స్పష్టముగ గోచరమగుట లేదు. గోచరమయినంత వరకు భారతీయ సంస్కరణ లెవ్వరి సూత్ర మంగీకరింప జాలరు. బ్రిటిషువా లేది న్యాయమని దలచెదరో, అద్దాని కనుగుణ్యముగాని ఎట్టి ప్రభుత్వ స్థాపనమునకును వారు సమ్మతించరనునది, రెండవ సూత్రము. ఇందుచే, హిందూ దేశమును బ్రిటిషు పద్ధతుల మీదనే నడుపవలయునని, బ్రిటిషు జాతి వారికి పట్టుదల ఉన్నటుల దలంపకూడదని మెయిలు పత్రిక దెలుపుచున్నది. పాశ్చాత్య విధానమును బోలియుండక బోయినను, పాశ్చాత్యాభిప్రాయములకు విరుద్ధముగాని ప్రభుత్వ విధానమును సూచించిన యెడల, బ్రిటిషు వారద్దాని యెడల సానుభూతి జూపెదరని, మెయిలు పత్రిక దెలుపుచున్నది. వైవాక్యముల యర్థమేమియో, మెయిలు పత్రిక విస్పష్టముగ దెలిపిన బాగుగ నుండును. భావ స్పష్టత భారతీయుల కేమాత్రము లేదని పలుకు మెయిలు పత్రిక, తమ భావముల నింత యస్పష్టముగ నేల దెలుపవలయునో దెలియ రాకున్నది. బ్రిటిషు వా లేది న్యాయమని దలంచుచున్నారో, అందుకు భిన్నముగ ప్రభుత్వ విధానము నెలకొల్పబడదట! ఇందలి యర్థము మాకు గోచర మయినంతవరకు, స్వపరిపాలనా విధాన ప్రతిష్ఠాపన విషయమై, భారతీయులయిచ్చ ననుసరింపవలసిన ప్రసక్తి యే మాత్రము లేనటుల గన్పట్టుచున్నది. భారతీయుల ఆదర్శము బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు లోబడు జాతీయ స్వపరిపాలనము దేశమున వెలయుట అని వెల్లడి చేయుబడినది. భారత జాతీయ జీవనమునకు దోహద మొసగెడి పరిపాలనము లభించుటయే, భారతీయులు హంపించుచున్నారట. అటులనే తమ యభిప్రాయములను ప్రకటించుచున్నారు. మెయిలు పత్రిక వ్రాతల పరిశీలన, ఆంగ్లేయుల నిరంకుశత చ్చయే, భారతీయుల భావిస్థితి నిర్ణయింపగలదని దెలుపుచున్నది. మెయిలు పత్రికా సిద్ధాంతము ననుసరించి భారతీయాభిప్రాయములను మాంటూగూ గారు గనుగొనుట నిరుపయోగకరము. ఆంగ్లేయుల యిచ్చ కనుకూలించు విధానమును భారతీయులు దయారు గావించవలయునట! హిందూ దేశముపై ఆంగ్లేయు లెట్టి యభిప్రాయముల గలిగియున్నారో దెలిసికొనుటెటులు? ఇతవరకును, భారతదేశ సమస్యపై వారు తమ దృష్టిని నిగుడించినటుల గన్పట్టును. అట్టి స్థితిలో వారి యభిప్రాయానుసారముగ భారతీయులు రాజకీయ విధానము దయారు జేయవలయునని గోరుట యేటి న్యాయము? సామాజ్యాభివృద్ధికిని, బ్రిటిషు ప్రభుత్వ యాజమాన్యమునకును భంగకరము కాని పద్ధతిని విధాన మేర్పరుచుట యనిన, సుగ్రహ్యముగ నుండును. ఎన్ని న్యాయమో అందును గూర్చి బ్రిటిషు వారికిని భారతీయులకును యంతటి తీవ్రాభిప్రాయములు గలవేమో మాకు గానరాదు. బ్రిటిషు వారు బెల్జియము స్వాతంత్ర్యము కొరకై పోరాడుట వారికి న్యాయమని దోచినపుడు, అది న్యాయమేయని భారతీయులకును గన్పట్టినది. అట్టి న్యాయమునే భారతదేశ రాజ్యాంగమున గూడ జూపవలయునని బ్రిటిషు వారిని భారతీయులు గోరుచున్నారు. ఇట్టి కోర్కెలో విఫలత మేది గలదు? ఈ వాంఛలో క్లిష్టత యెందు గలదు? అస్పష్టత యేమూల నిలచియున్నది? భారతదేశీయాశయ విముఖతయే, మెయిలు పత్రికకు విపరీతార్థముల ధ్వనింపజేయుచున్నది.

మాల్లేగారి సంస్కరణములచే, హిందూ దేశమునకు శుభము సమకూరునని యూహించబడినదనియు, యవి నిరుపయోగకరములయినవనియు మెయిలు పత్రిక దెలుపుచున్నది. ఇందుకు భారతీయులు గూడ అంగీకారము జూపెదరు గాని, మెయిలు పత్రిక కారణములతో మాత్రము వారే కీభవింపజాలరు. మాల్లే సంస్కరణ ప్రధానానంతరము, భారతీయు లెట్టి రాజకీయ ప్రతిభను జూపలేదనియు, ప్రభుత్వోపయములలో భారతీయ దృక్పథమును జొప్పించజాలక పోయినందు, మెయిలు పత్రిక వ్రాయుచున్నది. ఇందుచే భారతీయులు స్వపరిపాలనమున కనర్హు లని మెయిలు పత్రికాభిప్రాయము. కాని మాల్లేగారి సంస్కరణములలో భారతీయుల ప్రతిభ వ్యక్తమగుటకు గాని, వారి దృక్పథము వెల్లడి యగుటకు గాని, యవకాశము లేమి గలవు? పరిపాలనా బాధ్యత యావంతయు భారతీయుల కొసంగబడలేదు. శాసన నిర్మాణ సభలలో సభ్యుల సంఖ్య హెచ్చింపబడుట చే, ఆ సభలు తార్కిక సభలుగ పరిణమించెను గాని యంతకన్న వేరు యపయోగము కలుగలేదు. బాధ్యత వహించనిది, యర్హత జూపుట దుర్లభము. అర్హత జూపగలిగినపుడే, ప్రతిభ వెల్లడి యగును. పరిపాలనా బాధ్యత భారతీయుల కొసంగక, వారెట్టి ప్రతిభ జూపలేదని, మెయిలు పత్రిక నిందించుట, ఆ పత్రికా తర్కమునకు దగినటులనే యున్నది. భారతీయులు బ్రిటిషు వారి దృష్టి ననుసరించి స్వపరిపాలనమున కనర్హులు గావుననే, వారికి స్వపరిపాలన యొసగుటకు యధ్యంతరము గలదట! భారతీయుల భావములలో మెయిలు పత్రికకు దోచు వైపరీత్య మెద్ది? రాజకీయ విషయములలో మత విషయముల జొప్పించుట భారతీయుల గొప్పతప్పిదము. హిందూ దేశమును మాత్రమే వారు గౌరవించెదరట! అందరును గతానుగతికుల బోతే ఏకాభిప్రాయమునే వెల్లడిచెదరట! ఇందుకు కారణము వారి మతాభిమానమని దెలుపబడినది. భారతదేశము ఆధ్యాత్మిక విషయములం దూరి తేరినది. మహాత్మాస్వామి లగు మతసిద్ధాంతములకు బుట్టి నిల్లయి 'బరగినది. తత్వశాస్త్రపుణులీ దేశమున జన్మించి ప్రతిభజూపి యుండిరి. అట్టి దేశమున నన్ని విషయములను మత దృష్టితో జూచుటయందు వైపరీత్యమెద్దియును లేదు. రాజకీయ విషయములు గూడ ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో జూడబడినపుడు, అవి గౌరవము గాంచును గాని నైచ్యత జెందవు. ఆంగ్లేయుల నేయాంగ్లేయులకు మాతృభావముతో జూడదు? బ్రిటను దేశమును మాతృభావముతో ఆంగ్ల కవులు సంబోధించి యుండిరి మెయిలు పత్రికకు మఱపు దగిలెనా? భారతీయు లందరును అభిప్రాయములలో గతానుగతికు లయి క్రవర్తించు చుండినచో, విన్నలు పెద్దల యభిప్రాయముల వెడచెని బెట్టుచున్నారనియు, విద్యాధికుల యభిప్రాయములకును ప్రజా సామాన్యాభిప్రాయములకును తీవ్ర విభేదములు గలవనియు, పూర్వ సాంప్రదాయముల ననుసరించు భారతీయులు హాంయూలు వాదులకు ప్రతికూలుగునన్నారనియు, వ్రాయు ఆంగ్ల హైందవ పత్రికల నుడువుల సమర్థించుటెటుల సాధ్యమగును? భారతీయుల కెవరికిని పరిపాలనా బాధ్యత యొసంగబడలేదు. వారికి రాజ్యాంగ వ్యవహారములలో జోక్యము లేదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో రాజకీయాభిప్రాయములలో భేదము లేకులుండగలవు? ఎల్లరును గోరునది పరిపాలనాధికారము. పరిపాలనాధికారము లభించిన పిమ్మట, ప్రజలలో అభిప్రాయ భేదములు ప్రబలుటకును రాజకీయ పక్షము లుద్భవించుటకును అవకాశ మేర్పడును.

మొలుపరిచి యాహించినట్లు భారతీయులకు స్పష్టమైన వెలయు ఆదర్శము లేకపోలేదు. ఆయా దర్శముగూర్చి మనము జేసినతోడనే మొలుపరిచి పత్రికకు సహజముగ గలుగు ప్రతికూలభావమే యిట్టి యసంబద్ధమగు విమర్శనముల గావించి యా పత్రికను పురికొల్పుచున్నది.

విమోచనము.

సర్ జానురీసుగారు హిందూదేశముపై నిర్ణీతమైన జానురీసు కటాక్షమును జూపుచునే యున్నారు. మొలుపరిచి పత్రికకు ప్రక్కతాళము వాయింపుచునే యున్నారు. పాల్గొంటున్న గూడిన అవకాశము నేమాత్రము బోగొట్టికొనక, విమోచనముగూర్చి ప్రభుత్వకార్యదర్శియగు మాంటాగూగారిని సుగమముగా ప్రశ్నించిరి. మాంటాగూగారి ప్రత్యుత్తరము రీసుగారిని నిరుత్తరల జేయజాలిండును. మాంటాగూగారి ప్రత్యుత్తరము పరికించిన పిమ్మట, విమోచన విషయములో మొలుపరిచి పత్రిక చేయగలిగిన దేమియులేదని తేటతెల్లమగుచున్నది. ప్రాచీన సాంప్రదాయములను నాయకుడగు బోస్ట్లాగారు గూడ యందువిషయమై దీర్ఘచర్చ ఫలవిరహితమనియు, యిట్టి చర్చ కవకాశ మొసగుటకు తా మంగీకరింపజాలమనియు స్పష్టపరచిరి. ఇట్టి స్థితిలో, నొక్క తంత్రీవార్తచే దేశము నల్లకల్లోలము గావించెదనని బెదిరించిన మొలుపరిచి పత్రిక హాహరావములు ప్రయోజనశూన్యములని యూహించవచ్చును. ఇంతటనుండియైనను, ప్రజాభిప్రాయము ననుసరించి, ఆంగ్లోహైందవ పత్రికలు దేశభ్యుదయమునకు కృషిసల్పిన బ్రీటిషు సామ్రాజ్యమునకును, భారతదేశమునకును సాయము గావించినవగును.

మదరాసు ప్రభుత్వమువారి యధికారమునకు విమోచనముచే భంగము కలిగినదని మొలుపరిచి పత్రిక వాదము. మదరాసు ప్రభుత్వమువారు నిర్బంధములనుంచిన యుద్దేశము జాగ్రత్తకొరకు గాని, దండించుకొరకు గాదని మాంటాగూగారు చెప్పుచున్నారు. ఈ నిర్బంధముల విధించినపుడు, కాలపరిమితి యెక్కియును నిర్ణయించియుండలేదు. అందుచే హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు యిట్టి నిర్బంధములను సరములని నమ్మి వాటిని దీసివైచినపుడు, మదరాసు ప్రభుత్వమువారి కారవమున కెట్టి హాని గలిగినది? మొలుపరిచి పత్రిక ఇట్టి చిన్న తనము సంభవించినది? ఈ నిర్బంధములు శాశ్వతముగ నుండవలయునని రీసుగారు గోరెదరా? అటుల గానిచో, వాటియక్కర దీరగనే దొలగించుటలో వివరీతమేమి గలదు? కార్యదర్శిగారు రాజప్రతినిధిగారిని, నిర్బంధముల దీసివేయ నంగీకరించెదరాయని మాత్రము అడిగిరి. హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు బుద్ధిపూర్వకముగ నిర్బంధవిమోచన కుత్తరువుసంగిరి. వీరిపై మాంటాగూగారి నిర్బంధ మెక్కియులేదు. మాంటాగూగారి నే విమోచనవిషయమై శాఖ్యులగు జేయదలచిన మొలుపరిచి పత్రిక, తన దురభిప్రాయమును ఇచ్చుడయినను దొలగించుకొనుట శ్రేయస్కరము. మాంటాగూగారు మహమ్మదీయ నిర్బంధితుల విషయమై వెడ్జి పుష్టుగారి కొసగిన ప్రత్యుత్తరము భారతీయులకు దృఢీకరముగ నుండజాలదు. మహమ్మదాలీ, మోక తాలీగార్ల నిర్బంధమునకు, వారు శత్రువులతో సానుభూతి దెలుపుటయే యని, మాంటాగూగారు నుడివరి. మహమ్మదాబాదు రాజగారికి, వారి చ్చిన వాగ్దానము పరికించినచో వారి కట్టి ఉద్దేశ మే మాత్రము లేదని స్పష్టమగుచున్నది. తగిన వాగ్దానముల గైకొని, వారిని వెంటనే నిర్బంధముల

నుండి తొలగించిన గాని, మాంటాగూగారు గోరు శాంతివాతావరణ మేర్పడ దని దేశమందన్ని భాగములనుండి జరుగు సభలే తార్కాణములుగ నున్నవి. యూరపీయను సభా వృత్తాంతములను రూటరు యతి శ్రద్ధతో ఆంగ్ల దేశమున కంపుచున్నాడు. బాంబాయిలో జరిగిన కాంగ్రెసు మహమ్మదీయ సంయోగ సభా వృత్తాంతమును మూడు వాక్యములలో నిమిశ్చివై చెను. హైందవాశయ ప్రతికూలాభిప్రాయముల మాత్రము తూచాదప్పక ఆంగ్ల దేశమునకు దెలుపుటయందు, రూటరు పూర్వ సాంప్రదాయముల విడనాడుట లేదు. ఈవినిగూర్చి డి.ఎ.ఎ. పత్రిక భారతదేశములో తొందరపడి యధికారవివాదములగు నెట్టి సంస్కరణముల నొసగగూడదని సలహా నొసగుచున్నది. సి.బి.హం ప్రభువుగారు మరియొక వ్యాసమును భారతదేశస్థితిగూర్చి టైముస్ పత్రికకు వ్రాయుదురట! నిర్బంధవిమోచనమును దొలగించవలయునని గోరునది, భారతీయులు మాత్రమే గాదు, ఇంగ్లెండులో గూడ నెట్టి విధానమే యవలంబించబడుచున్నదనియు, యిది శాంతివాతావరణ మేర్పరుడుటకు సహాయకారి గాదనియు, రెడ్డుండు గారు కామన్సుసభలో దీర్ఘముద్రపాదించెదరు. ప్రభుత్వమువారు నూతనపథమును ద్రొక్కి శాంతివార్తము నవలంబించవలయును. ప్రజలకును ప్రభుత్వమునకును సహచర్యము దృఢపడవలయును. ఈ సమయమున సి.బి.హం ప్రభువుగారి సలహానుగాని, రీసుగారి సలహానుగాని వినిదేశమున అశాంతిని బెంచగూడదు. ప్రాత నిర్బంధముల దొలగించుట కొరకై దేశనాయకులు శక్తిసంతను వినియోగించుచుండగా, అమృతబజారుపత్రికా ప్రతినిధియగు అశేషమారబాబుగారి నిర్బంధము తలవని తలంపుగ సంభవించినది. బహిరంగముగ దెలిసినంతవరకును, అమృతబజారు పత్రికకును బెంగాలీపత్రికకును ఆక్షేపణ్యములగు వృత్తాంతముల బాపుటయే వీరి ముఖ్యద్దోషమని గాన్పించుచున్నది. ఇదియే ప్రబలదోషమయినచో, ఏ భారతీయుని స్వాతంత్ర్యము భద్రముగ నుండగలదు? అమృతబజారు పత్రిక వ్రాసినట్లు, బహిరంగముగ త్రోవలో న్యూసెన్సు జరిగించిన వారిని గూడ దేశరక్షక శాసనము క్రింద నిర్బంధించినచో, ఆశ్చర్య మేముండగలదు? దేశములో నీ విషయమై సంచలనము గలుగుచున్నది. రాజకీయ శిక్షితుల తమిషవలయుననియు, మహమ్మదీయ నిర్బంధితుల విమోచనము గావించవలయుననియు సంయుక్తరాష్ట్ర సమావేశమున దీర్చావించినది. అమృతబజారుపత్రిక వ్రాసిన యీ క్రింది యభిప్రాయముతో దేశము లెల్ల రేకేళింపగలరు.

“దేశరక్షక శాసనము సంగ్రామ శాసనము. సంగ్రామ సంబంధముగ నేరముల కుపయోగించుటకే యుద్దేశింప బడినది. కాని యిప్పుడీ శాసనము సివిలు నేరములకు గూడ రాజ్యాంగము వారి యిచ్చ ననుసరించి యుపయోగించబడుచున్నది. ఈ శాసనము ఇట్టి వివరీత రూపము దాల్చుచున్నంతవరకు భారతదేశములో నెట్టి ప్రముఖు డయినను, ఎట్టి నిర్దోషియైనను, సురక్షితుడనని దలంపజాలదు. అందుచే, మాంటాగూగారిని సందర్శించు భాగ్యము గల ప్రతి భారత ప్రముఖును ఈ శాసనమునందలి, యసహ్యకరముగ చిహ్నములను తొలగించి, దీనిక్రింద నిర్బంధింపబడిన వందలకొలది యువకులను విముక్తుల గావించవలయునని, నివేదించుట పవిత్ర కార్యమగుదలంపవలెను. ఇందు విషయమై న్యాయము

జరుగనంతవరకు, హిందూదేశములో శాంతి ప్రబలజాలదు.”

మాంటాగూగారు భారతీయుల యానందమునకు గల కళంకము దొలగించెదరు గాక!

రాజధానిలో టీకాలువేయుట

ఇందును గూర్చి మదరాసు రాజధాని నివేదికము మా కార్యచాసము జేరినది. ఈ వత్సరములో 100-కే.5.6 వంతున టీకాలువేయుట దగ్గినది. కృష్ణా, నెల్లూరు, గోదావరి, విశాఖపట్నము మొదలగు జిల్లాలలో టీకాలువేయుచుగొనినవారి సంఖ్య జాలదగ్గినది. చెంగల్పట్టు దక్షిణరాష్ట్రాల్లో కోరపేటలో చాల వృద్ధి గాన్పించినది. మున్ముసి పాలిటిలో నూటికి 123 వంతున దగ్గుదల గన్పట్టినది. ఒక్క సంవత్సరములో పల టీకాలను వేయుచుకొన్న వారి సంఖ్య 608,342 నుండి 588,937 వరకు దగ్గినది. మొత్తముమీద ఈ వత్సర ఫలిత మంతర్మ్యైకరముగ లేదని ప్రభుత్వమువారు చెబుచు చున్నారు. టీకాల చికిత్సల సంఖ్య యందును, జయముగాంచుట యందును గూడ, సంతృప్తికరముగ లేదు. వాక్సినేటరుల యజ్ఞానమే ఇందుకు కారణమని, తనిఖీజేయు ఉద్యోగులు చెప్పుచున్నారు. అందుచే, తెలివిగల వాక్సినేటరులకు నెక్కుడు జీతము లొసగి, వారిని నియమింప స్థానిక సంఘములవారిని ప్రభుత్వమువారు హెచ్చరించుచున్నారు.

జాజ్జీటికా ప్రతిభ గారు మరల బ్రిటిషు శాసన సభాసభ్యులుగ బ్రిటిషు భారతీయజాతి తరపున ఎన్నుకొనబడెను. చక్రవర్తిగారిని నియామకము నంగీకరించిరి.

తాతా స్టీలు కంపెనీ: తాతా కంపెనీవారి సాంకేతిక కోత్సవను నిర్మింపబడుచున్నది. 55 ఏకర తాతా గారు సభాధిపత్యమును వహించిరి. కంపెనీ యెట్లభివృద్ధి గాంచుచున్నదో తాతా గారు తమ యుపన్యాసమున తెలిపిరి. కంపెనీయొక్క యభివృద్ధి చాలవరకు యుద్ధములనే లభించినది. ఏలన హిందూదేశవారసము యొక్క కలయుపరికృతములను చాలవరకు తమకడనే కొనుక్కొనుచున్నారు. చిల్లర పరిశ్రమల ననేకములుగ కంపెనీవారు స్థాపించుచున్నారని తాతా గారు చెప్పిరి. వాణిజ్యవ్యాపారములకు తగిన ఓడల నిర్మించుటకు కంపెనీవారు పూనుకొనురు. తాతా గారి దేశమునందలి జడలనందలిని ఆన్వేష్యదేశముల విడిచి దేశ పారిశ్రామికాభివృద్ధికి పాటుపడగోరిరి.

శేషలై తాలూకా స్థలముపాలెములో సుఖవాసినారయ్యగారి యాజమాన్యముతో నొక సభ గావించి “క్రీమత్సితా రామాంజనేయ గ్రంథనిలయ”మును పేరతో నొక పుస్తక భాండాగారము స్థాపింపబడియె. (ఆర్కీవే సెల రాఘవచౌదరి.)

నర్సాపురం తాలూకాభివృద్ధి కంఠము: ఈసంఘపు కడునాణవ వాణ్ణి కో న్నము యీ నెల 27-న తేదీన సి. సి. రామస్వామి అయ్యయ, బి. ఏ. బి. యల్; హైకోర్టు కళిలు గారి యాధిపత్యము క్రింద జరుగుచును.

ఆక్టోబరు 18-న తేదీన పంజాబురాష్ట్ర మహమ్మదీయ సభ విజయవంతముగ లాహోరులో జరిగెను. మహానుభావుడు దానుగారు సభాధిపత్యమును వహించిరి. కార్యనిర్వాహకసంఘము ఏర్పరుపబడెను. అదివరకు గౌరవ కార్యదర్శిగా నుండిన షేర్ థాఖుజాద్దీనుగారు తమవదలిరి. రాజీనామానో సగిరి. వారిస్థానమున మా ధర్మోహుస్సేనుగారు కార్యదర్శిగ ఎన్నుకొనబడిరి.

అలహాబాదులో 17 న తేదీ ఉదయమున మొక పెద్ద సభ జరిగెను. మోహరము పండుగలం దెట్టి కలహములను జరుగకుండునట్టి యేర్పాటులు గావించ బడెను. కమిషనరుగారు సభాధిపత్యమును వహించిరి. మాంటాగూగారి మదనమోహనమోశి ప్య, మాల్వా విల్లెతు హుస్సేనుగారులు మతవైషమ్యాల విడువగోరును గంభీరీపన్యాసముల మొసగిరి.

వృత్తాంతములు

హిందూదేశ యుద్ధ ఋణము మొత్తము అక్టోబరు 10 వ తేదీ నాటికి అన్ని బాటలలో కలిపి రూ॥ 52, 07, 62, 745 లయ్యెను.

రై సెన్సులేషన్ బండి నడుపుట:—బెంగళూరులో నొకడు రై సెన్సు లేషన్ బండి నడపినందున వానికి రు॥ 20 లు జూర్యానా వేయబడినది.

కుక్కకాటువైద్యశాల:—దీనియందు పిక్కపూడి (బెంగళూరు) గ్రోవ్వుకన్య (మామూరు) గార్లు మెసపాపే మియానుండి వచ్చిన 10 మంది పైనికుటుంబ పిచ్చికుక్క కాటు నకు చికిత్సకందుచున్నారు.

రైలు ప్రమాదము:—రైల్వేయందు కాంపాండరు ఈ నెల 17వ తేదీన తిరుచనాపల్లి యొద్ద రైలుబండిలోనుండి దుముకబోయి చక్రములక్రింద పడిపోయెను. అతనిని రైల్వే వైద్యశాలకు తీసికొనివెళ్లి కాలవడికిరి.

కలరా:—తిరుచనాపల్లిలో కలరావిస్తారముగ నుండుటచే కోటలోని పాఠశాలలకు కళాశాలలను అన్నియు మూసి వేయబడినది. నేనలోగూడ కొందరికి కలరా సోకినది. ప్రస్తుతము బాంకీసులలో కలరా లేదని తెలియుచున్నది.

పాముకాటు:—కాకాపాటి హనుకనిస్టేటు గురేం ద్రనాథ బోసు రాత్రి మామూలుగా ప్రక్కమీద పరుండి నిద్రపోయెను. తెల్లవారి చూచునది కలెడు చనిపోయియుండెను. పరీక్షచేయగా నతడు పాముకాటునలన చనిపోయెనని తేలినది.

అభిలఖారత మహమ్మదీయ విద్యార్థులు:—ఈ సంవత్సర మిసాథ కలకత్తానగరమున జరుగును. ఈ సభకు మోదరాబాదు వైజాముగారి దొరతనము హోము శక్రటరీ ఏ. మోదరీగారిని చెన్నపురి- మైసూరు- మోదరాబాదు రాష్ట్రములవారు నియోజింబిరి.

దొంగతనము:—మైసూరు బంగారుగనిలోనుండి పెరు మాన్లు అనువాడును మరియుయు 17 రూ॥ ల వెలగల పనిముట్టును దొంగిలించిరి. పెరుమాన్లు సాలీనేరగుడు. నేరము రుజువైనది. పెరుమాన్లుకు 2 సంవత్సరములును తక్కినవారికి నెల 6 నెలలును కఠినశ్రమ విధింపబడినది.

గో విశ్వేశ్వరయ్యగారు:—మైసూరు దివాను గో విశ్వేశ్వరయ్యగారి ఏకాగ్రకార్యతత్వరత్వము జగన్నీతికము. పీఠ నవంబరునెలలో మంత్రిత్వమును చాలించుకొందురని యొకవదంతి కలిగినది. ఈవదంతి ఆశ్చర్యము. పీఠ దీక్షకాలము మంత్రిత్వమున ఉండినగాని ప్రారంభింపబడిన అభివృద్ధి ప్రయత్నములు కొనసాగించుట నని మైసూరు పేట్రీయటు పత్రిక వ్రాసినది.

మోసము:—ఒకడు తన కుమారుని వెంటబెట్టుకొని రానాథూటు సముదీవిజనలు ఆక్సెసుయొద్దకు పోయి నాకుమారుని పిచ్చికుక్క కరచినది. వానిని పింగాంగు తీసికొని వెళ్లవలెను. నేను బీదవాడనని చెప్పెను. ఆయుర్వోగి అతనికి రు. 11-8-0 రొక్క మిచ్చి వా రిద్దరికిని రానాథూటు నుండి గౌనాటికి ఉచితముగా రైలుటిక్కెట్టును గూడ నిప్పించుటకు వ్రాసెను. కాని వారరటికి పోలేరు. వా రిట్లు చాలమంది ప్రభుత్వోద్యోగులను మోసపుచ్చిరని తెలియుచున్నది.

గూఢచారుల ప్రజ్ఞ:—గొల్లగిల్లుగురి బట్లకు ఆలీ అను నతనికి కోర్టు రైటునలి అను అమెరికన్ స్త్రీ 75 రూపాయల వెలగల బంగారపు వాచీ నిచ్చెను. అతడు ఈ నెల 11 వ తేదీన ఉదకమండలము నుండి మరి కున్నుననకు వచ్చుచుండగా దారిలో నాచాచీ పోయినది. అతడు పోలీసువారికి తెలిపెను. వారు గూఢచారులను తెలిపిరి. వారు వాకబుచేయుగా రాబట్టెను పేటలో నల్లవండు నల్ల ఆరుగుగం పిళ్ళవద్ద నాచాచీ దొంగిలించి. తన కొక కిచ్చగా నాచాచీ నిచ్చెననియు తాను వానికి ఒక రూపాయ నిచ్చితినియు ఆరుముగము చెప్పెను. అదిచూచి పేరు మోడికొన్నది. అతని ఈ నెల 15 వ తేదీన ఛాంపియన్ క్రికెట్టుయొద్ద పట్టుకొనిరి.

అయోధ్యాకోహిల్గుండురైల్వే పనివాండ్రలో నీమధ్యను సమైక్యకట్టుదారులు నుమారు 6000 మంది యుండిరి. ఆ రెండు రైల్వే ఏజెంటు హోల్డెర్లుగారి ప్రయత్నముల మూలమున కట్టుదారులు మరల 17 వ తేదీ ఉదయమున తమ పనిని ప్రారంభించిరి. జీతములు చాల పనియే వారి వాదము. వారి జీతముల తగినరీతి నభివృద్ధిచేసెద మని ఏజెంటుగారు వాదనా మొనగిరి. ఈ నెల 16-వ తేదీన అయోధ్యా కోహిల్గుండు రైల్వేలోని యూరోపియను, ఆంగ్లో-ఇండియను గార్లు జిల్లా నూపరింజెండెంటు గారి వద్దకొక ప్రతినిధి సంఘము నంపిరి.

రెండు కళాశాలలు మూయబడుట:—విద్యార్థులు కొందరు గత శనివారమునాడు సభాసేసి, అధికారులు నిరోధించిన నను తాము ఆస్తిమిటింగులకును పోవుదు మని తీర్మానించి యుండిరి. సభకు హిస్లాపురకళాశాలయందలి ఎమ్.ఎ. తరగతి విద్యార్థి అబ్దుల్ హిమిదుఖాను అనునత డవ్యక్తుడుగ నుండెను. కళాశాల పిన్సిపలుగారి విద్యార్థిని కళాశాల కీ యర్థసంకల్ప రమున రాగూడదని యుత్తరువుచేసిరి. తీర్మానమునరద్దుచేసికొనవలసినదని హిస్లాపు, మురీసు కళాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయు లిరువురును విద్యార్థులను కోరిరిగాని విద్యార్థులు సమ్మతించిరికాదు. అనంతరమున నవంబరు 20 వ తేదీవరకు రెండు కళాశాలలను మూసివేయబడెను. రెండు కళాశాలల యందు ను నుమారు 800 మంది విద్యార్థులు కలరని నాగపూరునుండి తంత్రివార్తవచ్చెను.

మామూ హంటరుగారు:—మామూహంటరు కరుణ గారిచే విద్యార్థి వేతనమును గోల్పోయిన విద్యార్థి అకళాశాలలోనే సహాయోపాధ్యాయుడగు కే. అమృతరావుగారి కుమారుడు. హిందూపత్రికా విలేఖకుడు అమృతరావుగారిని దర్శించి ఈ విషయమును గూర్చి ప్రశ్నింపగ నాతడేమియును తెలుచక పత్రికలో ప్రకటింపవలదని గూడ కోరెనట. ఆట్లు కోరినను చినక ప్రకటించి నందులకు ఆగ్రహమును తెలుపుచు నమృతరావు గారు హిందూ పత్రికాధిపతి కొక లేఖను వ్రాసిరి. అమృతరావు గారికి విచారము. ఆగ్రహము. మనస్సంకటము కలుగునా మామూ అనునది స్పల్లవియము. జరిగిన ఆక్రమము సార్వజేక విషయముగాన తమవిధిని తాము నిర్వహించితిమని హిందూ పత్రికా సంపాదకులు ప్రకటింబిరి.

సంయుక్తరాష్ట్ర రాష్ట్రీయ సభ:—గత 18-వ తేదీన సమావేశ మైన సభయందు పల్లిత సర్వీసుల కమిషనునకు సంబంధించిన తీర్మాన మామోదితమైనపిదప పండిత హిందూ నాథ్ కుంజుగారు విద్యుగుగూర్చి యొకతీర్మానమును ప్రతి నమునై తీర్చుచుచున్న ప్రారంభమయ్యెను. బాబుబాల్ విహారి లాలుగారు ప్రతిపాదించిన సవరణమామోదితముకాకపోయెను. ముందుసంవత్సరపుసభ ఏవురమున జరుగుననియుగూడనిర్ధారణ చేయబడినది. సభకు తమ పురమున జరుపవలసినదని ఏమిగురు ప్రతినిధు లేకుపురములను నూచించిరి. అలీఖురుపురమున యుండటి సభ జరుగునట్లు కుదకు నిర్ధారణయయ్యెను. ప్రచార కార్యక్రమమును ప్రతినిధులు శక్తికొలది సాగింపవలసినదని తమ తుది యుపన్యాసమున పండిత గోకర్నూరు మిత్రగారు హెచ్చరించిరి. ఈకార్యములకు ధన మునరమని సభవారికి విన్నవించి, సభలో 4 వేల రూపాయలు చందాలక్రింద పోగయ్యెను. పిమ్మట సభ ముగిసెను.

హిందూ ముసల్మాను కలహములు; తగిన ఏర్పాటులు:—మోసారము పండుగ సమయమువ్వుడు హిందువులకును ముసల్మానులకును కలహములు గలుగకుండు నిమిత్తము కలకత్తాలో తగిన యేర్పాటు చేయబడినది. కలహములేనియో భయంకరముగ జరుగవచ్చునని గాలికబురులు పుట్టినను విచారణము మైనది యనాధారములుగ గన్పట్టెను. కొన్నిచోట్ల నింకను ప్రజలు భయముందుచునే యున్నారు. పోలీసువారు తగిన ఏర్పాటుల గాచించిరి. నిన్నటి దినమునను మొన్నటి దినమునను చిలుత కలహము లేనియో గలిగినవిగాని యిది వెంటనే యాపుచేయబడినది. కొన్నిచోట్ల రుకాణదారులు రాత్రి యయినంతనే కొట్టులను గట్టివేయుచున్నారు. సాయధరత్నకథలు లును, సాధారణ రక్షరథ లును : త్రి సమయమునందు కావలికాయుచు పీఠులలో తిరుగుచున్నారు. నిన్నటిదినము హిందూమహమ్మదీయ నాయకు లొక సభాసేసిరి. వారి ప్రతినిధి సంఘమొకటి పోలీసు కమిషనునగారిని జూడనేగెను. ఆయా స్థలములందలి జనుల కలహములలో పాల్గొనకుండ జేయుటకు కొన్ని సంఘములు నెలకొల్పబడెను.

ఒక పైనికునికి నిష్పంధావాసము:—బెంగళూరులో నివసించు చుండిన యొక మర్యాద గల ఆంగ్లో యండియను దేశరత్నక నేనలో-చేరెను. అతనిని బి. క్లాసులో నుంచిరి. అతడు సరిగా డ్రెస్సు చేర్చుకొను చుండెను. ఇతడు కొన్ని దినములు రాత్రులయందు గూడ డ్రెస్సు చేర్చుకొనవలసి వచ్చినది. అటు పిమ్మట నవాబోగ్యము కలిగినది. పైనికాధి కారులకు తెలిసెను. వారు మిలిటరీ డాక్టరుల యొద్దకు పంపిరి. వేళకతడు వెళ్లెనుగాని డాక్టరు పరీక్షచేయలేదు. ఏవోకొన్ని ప్రశ్నలడిగి మామూలుగా డ్రెస్సుకు వెళ్ళుచునెను. ఆ సంగతి నాతడు పైనికోద్యోగితో చెప్పెను. అతడు వ్రాసియున్న నెను. అట్లు వ్రాసియుచ్చెను. మరి మాడువారము లేమియును జరుగలేదు. ఈనెల 14-వ తేదీ ఆదివారమునాడు ఆ నేనలోని వారే ముగ్గురు క్రొత్త పైనికు లతని కార్యాలయమునకు వచ్చి ఆగ్రాము నకు తీసికొనిపోయిరి. అదిమొదలతడు మరల నింటికి రాలేదు. ఈ వార్త అతని భార్య కంఠయోనివాసముగనే తెలిపబడినను గర్భవతి యగు నామె కకాల ప్రసవము కలిగినది. ఇతడు పైనికుల అధీనమందుడుటచేతను పైనికుడుగా భావింపబడుటచేతను డిస్ట్రక్టుకోర్టు మార్షలు విచారణనుకోరి న్యాయవాదిని పెట్టెను. “అధికారివై నసత్యమగు నేరముమోపెను. పనిలోనికి రామానెను” అను నేరము లతనిపైని మోపబడినది. అని యొకరు మదరాసు టైముస్ పత్రికకు వ్రాసిరి.

నేర్పరియగు దొంగ:—కే. రంగస్వామయ్యంగారు కుటుంబముతో గూడ ఎర్నాకులమునుండి మంగుళూరుకు ఈ నెల 16-వ తేదీన రైలులో ప్రయాణముచేసి పోదనూరు వద్దదిగి కోయంబుత్తూరుకు వెళ్లుబండిలో నెక్కిరి. పిమ్మట చూడగా ఒకపిల్ల మెడలోని బంగారపుగొలుసు కనబడలేదు. అతడుబండిలోని వారి నందరిని రైలులోనివారి నందరినిగూడ నడిగెను. సాయంకాలము 5-45 గంటలకు బండి కోయంబుత్తూరునకురాగానే అతడుతోందరగా బండినుండిదిగి రెండవక్లాసు గుమ్మునొద్దకుపోయి గొలుసు పోయినదని గోలపెట్టెను. అపుడు మదాతుకులము స్టేషను పోలీసు ఇన స్పెక్టరు అచటనుండెను. రంగస్వామయ్యంగారి ప్రక్కను రైలులో కూర్చుండిన యొకనిపై నమమానము కలదని వారు చెప్పగా పోలీసు ఇనస్పెక్టరు మరికొందరి సహాయమున అతనిని పట్టుకొని వెతుకగా అతనియొద్ద నా గొలుసు దొరకినది. అతడు తిరుచనాపల్లి వాస్తవ్యుడు. కందస్వామిపిళ్ల అను వాడు అతడు బండి పోదనూరుకు రాకమునుపు తన ఉత్తరీయము నా పిల్లమెడపై పడచేసి జారిపడినది తీసుకొందునని చెప్పి తీసుకొనుటలో నా గొలుసునుగూడ తీసుకొని పోదునూరు యొద్ద ఆ బండినుండి దిగిపోయి ఇంకొకబండిలోని కెక్కినా. గొలుసును బట్టలలోపలదాచి కోటుతీసివేసి బట్టలనుమార్చెను. అతనిని పోదునూరు పోలీసుస్టేషనుకు తీసికొనిపోయిరి.

కైకలూరుగ్రామములో ఒక పెద్దచెరువుకలదు. ఆ చెరువుకు భవానమ్మ చెరువుఅని పేరు. ఆచెరువులో పూర్వమునుండి స్నానముచేయుట వాడుక. అయితే యిప్పుడు మాతాలాకా గుమాస్తాలలో 2-3 గురు ప్రతిరోజు చెరువు అంతయు ఈత యాదుదురు. మాతాలాకాకు క్రొత్తగా కొంతయంది గుమస్తాలు వచ్చిరి. అందులో సుబ్బారావు, సదాశివరావు అను కుర్రకుమస్తాలు చెరువు యాదుటకు గతరాత్రి పండెం చేసి కొని మరురోజు ఉదయం చెరువుకు స్నానముకు వెళ్లి యాదుచుండగా కొంతదూరం వెళ్లునదికి సదాశివరావు అను కుర్రగుమస్తా కాళ్లు తేలిపోయి సహాయము సహాయముఅని కేకలుచేసి నాడు. అంతలో అచ్చలస్నానం చేయుచున్న మాతాలాకా సిరస్తాదారు గారైన శ్రీ తాడిమళ్ళ రామయ్యపంతులుగారు వెంటనే వెళ్లి నీరు అందని స్థలమందున్న సాంబశివరావు అను గుమస్తాను అధయిర్యపడకుమని ధయిర్యంచెప్పి నీటిలోమునుగుచున్న వానిని లేవనెత్తి దగ్గరనున్న తాలూకా గుమస్తాలయిన కుర్లపాటి ఆంజనేయూపంతులుగారిని సహాయమురావలసినదని కోరగా వెంటనే చిచ్చి ఇద్దరుకులిసి సదాశివరావును చెరియొక చేతితో పట్టుకొని మిగత చె ఒక చేతితో యాదులాడుచు సమీపములో నున్న పిన్నీరువద్దకుకొని వెళ్లి పిన్నీరు మీద యెక్కించి ఒడ్డుకుతీసికొని వచ్చినారు. అంతట అచ్చట నున్న వారందరు రామయ్య ఆంజనేయలుగార్లను చాల ప్రశంశించిరి. మానవజన్మమెత్తి ప్రాణాపక నష్టలయకు తమ ప్రాణుల యినను లెక్కచేయక అందని నీటిలో ముగి పోవుచున్నవానిని బ్రతికించిన వీరి జన్మమే జన్మము. వీరే నివైన బ్రాహ్మణులు. వీరే నిజమైన దేశప్రుథులు. (ఒకవిలేఖరి)

THE GREAT WAR

MRS. BESANT'S RELEASE: STATEMENT BY MR. MONTAGU

PORTUGUESE PRESIDENT IN LONDON

PRINCE BUELOW LIKELY TO BECOME GERMAN CHANCELLOR

GERMANY'S FEVERISH PREPARATIONS FOR AIR SUPREMACY

[Reuter's Agency]

Great Britain

Mrs. Besant's Release.

No Criticism of Madras Govt's Action.
Statement in Parliament by Mr. Montagu

LONDON, October 11.
In the House of Commons Mr. Montagu made a statement with regard to the release of Mrs. Besant and her associates, declaring that the course followed in no way constituted criticism of the action of the local Government, which was in fact approved by the Government of India and never questioned by himself.

Mr. Bonar Law, replying to Mr. Joynton-Hicks, said he did not think the matter was one on which a long discussion would at present be advantageous and he could not undertake to facilitate such a discussion.

Full Text of Mr. Montagu's Reply.

LONDON, October 18.
Mr. Montagu's statement in the House of Commons with regard to the release of Mrs. Besant, and Messrs. Arundale and Wadia was made in reply to a request from Sir John Rees for information.

Mr. Montagu said:—"I cannot say much, but it is important to say that the action taken by the Government of Madras in June in placing restrictions on the liberty of Mrs. Besant, Messrs. Arundale and Wadia was essentially precautionary rather than punitive.

The Madras Government have repeatedly stated that they had no wish to check constitutional agitation as such, but that they considered the methods employed by the agitators left no option but to remove Mrs. Besant and her associates from Madras by recourse to the Defence of India regulations. But restrictions of this kind lead to the consideration of the date for their removal, for there was obviously no date set. Obviously also they were not intended to last for ever. It would be reasonable to expect that the restrictions would be removed when the Indian Government were satisfied that their removal would not lead to a recurrence of practices which they were designed to prevent.

Accordingly, when I made announcement on August 20th regarding the policy of His Majesty's Government with regard to India, I asked the Viceroy whether the Indian Government would consider, in view of the alteration of the circumstances of the question, of removing the restrictions imposed on persons who solely on account of their violent or improper methods of political agitation had been dealt with under the Defence of India Act. Subsequently, I asked that, with a view to the meeting of Parliament and the possible necessity of laying papers, if it was decided to maintain the restriction upon her, a decision with reference to Mrs. Besant should be taken as soon as possible. The action taken by the Indian Government was taken on their own responsibility, but we were all anxious to secure a tranquil atmosphere in the future and this does not mean that I am not in complete accord with their action.

The Mahomedan Internes.

Mr. Montagu, replying to Mr. Wedgwood, said that certain Mahomedans were at present interned, but for a reason different from that in Mrs. Besant's case. They were interned because they openly sympathised with His Majesty's enemies.

Mr. Joynton Hicks gave notice that he would raise the subject on the adjournment to-night.

The Situation in India.

Comments in London Press.

ALLAHABAD, October 18.
LONDON, October 17th.—The "Times" and the "Morning Post" publish Reuter's telegrams from Simla and Bombay, the former mentioning the preparations of the different communities to present an address to Mr. Montagu, the activity of Mrs. Besant's followers, the Home Rule League, the excitement following the recent plain-speaking in the Imperial Legislative Council and elsewhere, and the European community's condemnation of Indian political agitation. A Bombay message reports the reception given to Mrs. Besant and Messrs. Arundale and Wadia and their drive through the streets. A later Reuter message from Bombay gives the effect of the resolution passed at the European Association's meeting and a summary of the president's speech.

LONDON, October 17th.—The "SUNDAY TIMES" announces an article by Lord Sydenham on the situation in India.

The "EVENING STANDARD" dealing with Parliament's activities during the coming session, expresses the hope that no rash experiments will be made in India at the present stage. The paper adds:—"However desirable it may be to be ready with schemes to meet the legitimate aspirations of India, it is sheer folly to undermine in any way the authority of the men to whom the colossal task of Indian rule is entrusted.

The "DAILY TELEGRAPH" has a special cable reporting Friday's meeting.—("Pioneer" special cable).

Mr. Duke on Irish Convention.

LONDON, October 18.
In the House of Commons in the course of a discussion on the Electoral Reform Bill, Mr. Duke said the expectations and prayers of the best citizens of Ireland went up for the success of the Convention. It was not too much to hope that their expectations and prayers would be gratified.

FREE MASONRY.

An Indian Mussalman Gentleman.
Becomes a Worshipful Master.

LONDON, October 18.
Mr. A. S. M. Anik was installed as worshipful Master of Wintage Lodge number 3,178 last night being the first member of the Boarah-Muslim community to reach the chair of any lodge in the United Kingdom. There was a distinguished gathering present and messages of congratulations were received from the Duke of Connaught, Lord Amphil, Lord George Hamilton, Mr. Montagu and the Aga Khan.

Ceylon Tea Sales.

Distribution Methods.

LONDON, October 18.
At yesterday's sales of Ceylon Tea prices of the highest class were again generally weakening to the persistence of the report that prices of this class would in future be controlled. A similar state of affairs was manifest with tea of lower grades. Tea of the highest class sold as low as 2.3½ a pound.

LONDON, October 18.
In order to avoid further strain on railways it is proposed that all Tea landed at northern ports shall be distributed only in Scotland, Ireland and England north of Birmingham, while tea brought to London shall, according to the proposal, be distributed in the southern counties. All tea will continue to be sold in London.

Government Arrangements to Purchase Tea.

LONDON, October 18.
The "Times" says owing to heavy increase in shipments to the United Kingdom since summer the situation in respect of tea stocks will be greatly improved in the near future. The New Scheme of Control of supplies which Lord Rhonda is preparing whereby Government will buy in Calcutta and Colombo F. O. B. and ship at blue book rates, should go far to meet the difficulties due to advancing freights.

Casualties amongst British Officers.

Mendacious Statements Contradicted.

LONDON, October 18.
The War Office replying to allegation made in Swedish newspapers that British officer casualties averaged 511 daily in August, declares that they averaged 183 daily in August and 106 in September the highest daily average was 282 in July 1916. The above figures include slightest casualties.

Portuguese President in London.

Received by King George.

Lord Derby's Dinner in his Honour.

LONDON, October 18.
The President of Portugal was received by King George at Buckingham Palace to-day and his Majesty returned the call at the Portuguese Legation. Subsequently the President lunched with the King at the Palace. Lord Derby gives dinner in honour of the President to-night.

Honouring Heroes.

Nine New V. C's.

Their Noble Deeds.

LONDON, October 18.
Further stirring stories of heroism are related in the "Gazette" announcing the names of nine new recipients of the Victoria Cross. One of the most striking is that of PRIVATE HARRY BROWN.—Late Canadian Infantry. A strong enemy counter-attack had captured a position and caused a critical situation. The wires being but it was of the utmost importance that Headquarters should be informed of the position, and Brown and another soldier were given a message and ordered to deliver it at all costs. The other messenger was killed and Brown had his arm shattered; but he proceeded through an intense barrage until he arrived close to the support lines and found an officer. Brown was so spent that he fell down the steps of the dugout, but he retained consciousness long enough to hand over the message saying "Important message" and then became unconscious. He died a few hours later. His devotion to duty was of the highest possible degree imaginable, and the successful delivery of the message undoubtedly prevented a temporary loss of position and many casualties.

TELEGRAMS.

SERGEANT FREDERICK HOBSON, Canadian Infantry.—During a strong enemy counter-attack a shell buried a Lewis Gun in a forward post in a communication trench leading to the enemy lines and killed the crew except one, Hobson, though not a gunner, grasped the great importance of the post and rushed from the trench dugout, dug out the gun, and got it into action against the enemy who were advancing down the trench across the open. The gun then jammed, and Hobson, though wounded, and rushed by the enemy, held them back single-handed with bayonet and clubbed rifle until he was killed by a rifle shot. Meanwhile, the surviving enemy were beaten off. Hobson's valour and devotion to duty saved a serious situation.

The remaining recipients all belong to British regiments. They include

SERGEANT JOHN CARMICHAEL, North Staffords.—Who in order to save his comrades, placed a steel helmet over a burning grenade and stood on it, till it exploded and blew him out of the trench seriously injuring him. His splendid act of resource and self-sacrifice saved many men.

LANCE-SERGEANT JOHN MOYNEY, Irish Guards.—Although surrounded by the enemy, with no water and little food, he held, with fifteen men, an advanced post for ninety-six hours. On the morning of the fifth day, a large force of the enemy advanced to dislodge him, but he attacked the enemy, bombing and machine-gunning them very effectively. Being surrounded by superior numbers, he led his men back in a charge through the enemy-reaching stream between the post and the line. He and a private then covered the retirement of the remainder. When the whole force was safely across, Moyney himself crossed under a shower of bombs. His endurance, skill, and devotion to duty enabled him to bring the entire force safely out of action.

War Memorials Competition.

LONDON, October 18.
The Press Bureau states that competition for the design for a memorial plaque for the next of kin of those killed closes at the end of 1917, to enable members of forces serving overseas, and artists resident in the Dominions to participate.

"Our Day".

Good Opening Contributions.

LONDON, October 18.
The King has given a donation of ten thousand sterling in connection with "Our Day," the Queen, one thousand; and the Prince of Wales, three thousand.

Last year's contributions were the King five thousand and the Prince of Wales, one thousand.
The American Red Cross has given £200,000.

Allied Shipping.

British Traffic and Losses.

LONDON, October 18.
The Admiralty announces that the arrivals during the week numbered 2,124 and sailings 2,091. Twelve steamers over sixteen hundred tons and six under were sunk. Five ships were unsuccessfully attacked. One fishing boat was sunk.

Exemption from Overseas Service.

Hard Cases will be Considered.

LONDON, October 18.
While the War Office is unable to grant general exemption from Overseas Service to all heroes of the early days of the war, arrangements are being made to meet hard cases.

Sir Auckland Geddes.

LONDON, October 18.
Sir Auckland Geddes, Minister of National Service, has been adopted as the official party candidate for Basingstoke.

Thanks of Parliament to Armies.

LONDON, October 18.
In the House of Commons, Mr. Croft asked when the House would have opportunity of recording its gratitude to the armies of the Empire for their heroism in the successive victories of Allies since July 1916. Mr. Bonar Law replied that it was intended that a resolution on matter should be moved by the Prime Minister on 29th instant, and its terms would be announced in a day or two.

The death of Sir William Byles M. P. is announced.

Sweden

Sweden and Britain.

The Case of Seized Despatch.

LONDON, October 18.
NEW YORK.—Although no official statements are forthcoming Washington correspondents persist in the story that the Swedish Minister has made representation to the State Department in endeavouring to secure the release of Swedish diplomatic mail pouches alleged to have been seized at Halifax and now held by the British Embassy at Washington with seals intact. Correspondents aver that the Embassy does not desire to inspect the contents of the pouches but merely desires a guarantee from the Swedish Government that they contain nothing unneutral. The "New York Times" says at the State Department's request, the Swedish Minister has undertaken to cable to Stockholm and endeavour to secure the guarantee.

TELEGRAMS.

Germany

Prince Buelow and German Chancellor-ship.

Rumours in Berlin.

LONDON, October 18.
AMSTERDAM.—The sudden return of Prince Buelow to Berlin has caused rumours that he is succeeding Dr. Michaelis.

War Credits and Social Democrats.

A Motion Rejected.

LONDON, October 18.
AMSTERDAM.—A conference of German Social Democrats at Wuerzburg rejected by 284 votes to 26 the Independent Socialist motion in favour of Social Democrats voting against war credits.

AIR SUPREMACY.

Germany Fearful of Allies and America. Straining Every Nerve to Match the Allies.

LONDON, October 18.
The following facts, which have come to the knowledge of the French Staff, illustrate the vital importance of air supremacy for the Allies. Germany is straining every nerve in anticipation of America's new air squadrons and the Allies' Spring air-offensive. The number of German battleplanes is being doubled during the winter and the motor building factories all over Germany are enlarging their plant and reinforcing their labour. Twenty-nine new important factories were created between February and August and large orders are being placed in Switzerland. Quantities of three-seater, 260 horse power, bombing machines are being built capable of carrying eighteen hundred weight of bombs and climbing twelve thousand feet in thirty-five minutes. New models of every type are being feverishly produced and include a new machine all of metal for co-operation with infantry. A big German bombing-machine, which recently landed in Holland, was fitted with an electric installation for the purposes of the bombing aviator. Simultaneously the Germans are greatly augmenting the "personnel" of their Air Services and expediting and encouraging transfers to it. A captured order by General von Ludendorff states that the Allies are employing aeroplanes economically, with a view to the great battles of the future, and says: "We should be wrong to overwork and wear out our air formations which are inferior in numbers. The infantry must be told that it is impossible to prevent the enemy flying over our lines. Airmen must be used sparingly in calm times in order that Germany may have as many machines as possible for great emergencies".

Recent Food Riots.

Severe Repression in Pilsen.

LONDON, October 18.
Interpellations in the Reichstag revealed serious food riots in Pilsen during August. Seventy shops were plundered and the troops fired killing and wounding several. Martial law was proclaimed.

German Sailors Refuse to go in Submarines.

LONDON, October 18.
AMSTERDAM.—The Newspaper "Belgisch Dagblad" reports that German sailors at Ostend last week mutinied and refused to go on board submarines. An officer was thrown into sea. About thirty mutineers were arrested, hand-cuffed and sent to Bruges.

France

Honouring a Famous Aviator.

LONDON, October 18.
PARIS.—A marble tablet to the memory of Captain Guynemer is being placed in the Chamber of Deputies.

Arrivals in French Ports.

LONDON, October 18.
During week ending 14th instant 855 ships arrived in French ports and 849 sailed. One steamer over sixteen hundred tons and one under were sunk. Five were unsuccessfully attacked.

Inter-Allied Conference of Parliamentarian.

LONDON, October 18.
Inter-Allied Conference of Parliamentarians now sitting in Paris will deal chiefly with commercial matters. It must not be confused with the great Inter-Allied conference which will before long assemble in Paris to discuss the whole political and military situation. Hitherto the American Government has held aloof from direct political association with the Allies, but is now reconsidering its attitude and is likely to participate in the Conference.

America

LONDON, October 18.
WASHINGTON.—Admiral Sims reports that a submarine in the War Zone on Tuesday torpedoed American Destroyer. One person was killed and five wounded. The damaged vessel reached port.

Russia

Russian Artillery Active. Enemy Bridges Destroyed.

LONDON, October 18.
PETROGRAD.—Russian artillery yesterday destroyed a number of enemy bridges which were being thrown across the Dvina.

Enemy Occupation of Gulf of Riga.

Russian Battleship Lost.

Naval Engagement.

LONDON, October 18.
The Russian wireless communicate says:—In the naval battle in the Gulf of Riga, the Russian battleship "Slava" was sunk. Enemy completely occupied the Oesel Island, but we destroyed everything of military utility. Enemy penetrated the Gulf of Riga after depriving us of the control of the Irbe Channel and pressed back our patrols in Moon Sound.

LONDON, October 17.
Our battleships "Grazhdanin" and "Slava" and cruiser "Bayan" engaged the enemy and drove back vanguard. Their principal fighting units included two Dreadnoughts of the Grosser Kurfuerst type. Enemy's artillery outranged that of our oldships which defended the entrance for a considerable time severe damage forcing their retirement. The "Slava" received several hits beneath the water line, but nearly all the crew were saved. Our coast batteries at the entrance to Moon Sound dispersed torpedo boats attempting to approach our ships, but afterwards an enemy dreadnought but batteries out of action. Another detachment of our naval men on Moon Sound kept back attacks from North. Simultaneously a great number of air-craft dropped many bombs on our ships in harbours. Enemy landed small detachments on Dago Island, but our fire forced them to return to their ships. Subsequently enemy Cruiser and Dreadnought bombarded the landing place. Patrols that fifty-five enemy ships are in the neighbourhood of Oesel and Dago.

Greece

The Skouloudis Cabinet.

To be Prosecuted.

LONDON, October 18.
ATHENS.—A Parliamentary Commission of enquiry has recommended the trial by the High Court of members of the Skouloudis Cabinet, with the exception of Admiral Coundouciotis for acts of illegality.

Austria

Tuberculosis in the Army.

LONDON, October 18.
ZURICH.—A Vienna message states that tuberculosis in the Austrian army increased to 63 per cent in the first half of 1916 as compared with 12 per cent in the first half of 1915.

Italy

Italian Traffic and Losses.

LONDON, October 18.
ROME.—During the week ending the 14th inst. 315 ships entered Italian ports and 338 departed. Four steamers under 1,500 tons were lost. One mailboat and one sailing ship were unsuccessfully attacked.

Spain

Martial Law Revoked.

LONDON, October 18.
MADRID.—Martial law has been revoked. The Minister of War has resigned and General Marina has been appointed his successor.

British Front

London Troops Make Successful Raid.

LONDON, October 17.
MARSHAL HAIG'S Communique this afternoon says London troops made successful raid last night in the neighbourhood of Gavrelle several of enemy were killed or captured. Our casualties were light. Hostile artillery has been active south of Ypres-Comines canal and in the neighbourhoods of Zonnebeke and Broodseinde.

Three Enemy Aircraft Felled.

LONDON, October 18.
The Admiralty states that naval aircraft carried out patrols yesterday and encountered several enemy formations. One enemy seaplane was brought down and two other hostile machines probably destroyed.

Hostile Artillery Activity.

LONDON, October 18.
A British communique says:—There was considerable hostile artillery activity north-east of Ypres and in the coast sector. The activity of our artillery on the battle front continues.

British Air Success.

Factory Set on Fire.

LONDON, October 18.
A British communique with regard to aviation says:—British aeroplanes carried out a very successful raid this afternoon on German territory. They attacked a factory westward of Gaarbrücken, forty miles beyond the German frontier, and dropped many bombs with good effect. Fires broke out in the factory. All machines returned. Many bombs were dropped yesterday on billets and trenches. We brought down three German machines. One of ours is missing.

The Salient of Ypres.

Extending Wedge in German Lines.

LONDON, October 18.
WASHINGTON.—The official weekly review of the war draws attention to the French successes in the neighbourhood of Heuchelst Wood, which have given the Allied advance in Flanders needed elbow room.

The character of the Ypres salient, which was formerly too narrow for large masses of troops, has been completely changed. It is no longer a salient but an ever extending wedge being progress, lively driven into the German lines.

French Front

Lively Artillery Actions.

LONDON, October 11.
A French communique says there were lively artillery actions particularly in the region of Plateau d'Ailles and the right of the Meuse.

LONDON, October 18.
The French communique says:—Enemy aeroplanes last evening bombed Nancy, killing some civilians. Six German aeroplanes were destroyed yesterday and five fell out of control into their own lines. French air squadrons freely bombarded railway stations, factories numerous munition depots and bivouacs.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Simla

Sir Sankaran Nair's Tour.

SIMLA, October 18.
The Hon'ble Sir C. Sankaran Nair, will leave Simla on the 24th October and arrive at Delhi on the 25th where he is to be entertained till the 27th. He leaves for Bombay on the 28th and stays there till the 31st returning to Delhi on the 2nd November.

The Jam Gives 1 Lakh for Planes.

SIMLA, October 18.
The Jam Sahab of Jamnagar has generously offered a lakh of rupees for the purchase of aeroplanes for use in any of the fronts. The offer has been gratefully accepted.

Trinidad Legislative Council.

An Indian Representative Elected.

SIMLA, October 18.
His Majesty's Government has approved the reappointment of Mr. George FitzPatrick, the gentleman selected in 1912 as the representative of British Indian community to the Legislative Council of Trinidad. Mr. FitzPatrick is the son of an indentured immigrant to the colony who became a landed proprietor in the island of Trinidad.

H. H. the Maharaja and the Maharani of Baroda left Simla to-day.

Bombay

The Tata Steel Company.

Continued Prosperity.

BOMBAY, October 18.
The annual general meeting of Messrs. Tata Iron and Steel Company was held this evening, Sir Dorab Tata presiding. In moving the adoption of the report Sir Dorab Tata referred to the continued prosperity of the company and said the operations of the Company had resulted in another prosperous year. It was only partially true to say that the

Prosperity was due to War

for though the Government of India were thrown solely in their arms for the supply of rails the company accepted this year also lower prices from the State than those ruling in the market. The Company was striving thoroughly to equip itself to meet the increased competition when peace returned. It had devised an elaborate plan of extensions with up-to-date plan so that more steel would be produced at less cost. It had also planned

Large Number of Subsidiary Industries

which would take up most of the steel produced. In this connection it was securing the co-operation of a large number of Indian, Anglo Indian and British firms of first rate importance who would take up those subsidiaries. The cost of extension would exceed the original estimates but it would be compensated for by increased and early production and better prices. He then referred to the labour question, the establishment of the technological institute at Sakchi, the prospect of

Building Ships for Commerce.

from Tata Steel and even armaments and men of war and in conclusion said:—May I appeal to all who live in this land and love it to work in harmony and in co-operation for its general development. I appeal to them to sink all party differences to realise that the interests of any one set of people are closely bound up with the interests of the whole land and that in the industrial and commercial growth of the country the interest both of those who have adopted it and of those who are born of the soil will be fully served. I fail to see where any

Clash of Interests

lies. I fail to see the necessity of any community ory that its interests must be safeguarded in a country like India full of promise and resources. There is indeed no room for grave apprehension of any kind on the part of any mercantile community in the land for in the development of the whole there is the development of every part and in working in co-operation for the best interests of the country each part will reap its own just reward. It will only be by such united work India will rise and resume its place in the vanguard of civilization which once belonged to her of right.

The report was adopted and the dividend declared by Directors sanctioned.

విరోధామహాసంగ్రామము

ఆనీబి సెంటమ్మగారి విమోచనము

పార్లమెంటు సభలో ప్రశ్నలు-మాంటాగూగారి ప్రత్యుత్తరము

పోర్చుగలు ప్రెసిడెంటు లండను నగరమునకు వచ్చుట.

(ప్రతిపక్ష విజయింపు)

ఆంధ్ర పత్రిక

బీసెంటుగారి నిర్బంధావాస విమోచనము

లండను, ఆక్టోబరు 16:— ప్రజల మందరమున ఆనీబీ సెంటు, ఆరండేలు, వాడియాగారలను విడిచిపెట్టుటకు గూర్చి సమాధానమును జెప్పుచు మాంటేగుగారిట్లు చెప్పిరి. స్థానిక దొరతనమువారు గావించిన చర్య నెవ్వరును ఖండింప లేదు. వైగా హిందూదేశ దొరతనము వారాచర్య నామోచించిరి. ఏల నిర్బంధించితిరి? అటుల జేయుట సరియాయని తా నెన్నెనును ప్రశ్నింపలేదు.

జాయిన్సు హిక్కుగారికి ప్రత్యుత్తరము నొసగుచు ప్రస్తుత మీ యంతమును గూర్చి విశేషముగ తర్కించుటవలన నెట్టి లాభమును గలుగ నేరదు. అందువలన దాని విశేష కాలము వరకును తాను వెంటుచేయు నిశ్చయించుకొనలేదని బోన్గ్లా గారు చెప్పిరి.

మాంటేగుగారి ప్రత్యుత్తర వివరములు.

లండను, ఆక్టోబరు 16:— ఆనీబీ సెంటు, ఆరండేలు వాడియా గారల విమోచనమునుగూర్చి జరిగిన సంగతియొక్క వివరములను తెలుపవలసినదని సర్ జాను రీసు గారు మాంటేగుగారిట్లు చెప్పిరి. “నేను విశేషముగ వివరములను చెప్పజాలను. కాని ఒక సంగతిగట్టిగ చెప్పుట మాత్రము ఆవశ్యకము. జూను నెలలో మద్రాసు దొరతనమువారు మఖ్యముగ అల్లరి జరుగకుండుటకు మాత్రమే ఇట్టి కార్యమును గావించిరిగాని చేసిన నేరమునకు శిక్షగమాత్రము కాదు

కానవర్తించును కాని ఆందోళనమును అణచివేయు కల యునని తా మెన్నెనును కోరలేదని మద్రాసుదొరతనము వారనేకమాటలుచెప్పిరి. అందువలన ఆందోళనాపరులు గావించు తీవ్రవర్తన లీమవుగనను వేరొకచోటునకు గొంపోయినగాని తగ్గ నేరనని ఆలోచింపబడి హిందూదేశక్షక కాసనము ననుసరించి దొరతనమువారు వారలనుసంబంధమునకు మార్చిరి. కాని ఇట్టి నియమములు గావించుటవలన నీరుచుమును తంత కాలము వర కుండునను ప్రశ్న వెంటనే గలుగగలదు. ఫలానాగోజు వరకునని తేదీని యుచుంపబడలేదు. మరియు నీనియమములెల్ల కాలము నుండవలయు నని ఉద్దేశింపబడ కుండుటయు విశేష మగుచున్నది. అందువలన తా మేయాందోళనా పద్ధతుల నాపి వేయవలయునని హిందూదేశ దొరతనము వారాలోచించిరి. అట్టి పద్ధతులమరల, నారంభింపబడవని తాము సమాధానము నొందినపిదప వారట్టి నియమములను దీనివేయ వచ్చునని తలంచుటెంతయు యుక్తియుక్తము.

మఱియు, ఆగష్టు 20 వతేదీన హిందూదేశమునుగూర్చి చక్రవర్తిగా రెట్టివిధానము నవలంబించ దలచినదియు నేను వ్యక్తికరించినపుడు నేను రాజప్రతినిధి గారి నిట్లడిగితిని. స్థితి గతులు విశేషముగ మారుటనుజూచి హిందూదేశ సంగతుక కాసనము ననుసరించి రాజకీయాందోళనమును కఠినమార్గము లనుగాని తగని మార్గములను గాని నడపించు నిమిత్తము మాత్రమే గావించబడిన ఈనియమముల నింతటితో తీసివేయుట యుచితమాయను సంగతిని హిందూదేశ దొరతనము వారాలోచింతురా? తదనంతరము నేను మరల, పార్లమెంటు సభ ఇకమిద సమావేశము కాబోవుచున్నది గాన ఆ సమయమున నీ నిర్బంధా వాస స్థితిగతుల వివరించు కాగితములను ప్రజల మందరమునందు చాఖలు చేయవలసి యుండవచ్చును గావున వారల నింకను నిర్బంధావాసమునందుండుటకే మీరు నిశ్చయించితిరా? నిశ్చయింపకున్న సాధ్యమగు సంతృప్త్యలో నేది యో నిశ్చయమును గావించి వాకు తెలియజేయుడని నేను వారి నడిగితిని. హిందూదేశ దొరతనమువారు గావించిన పనిని తమ పూచీమీదనే గావించిరి. అయినను మన మందరమును గూడ నికమీద దేశమున నెవ్వరి నెలకొల్ప

నాతురత నొందుచున్నాము. ఇట్లు చెప్పినంతన నేను హిందూదేశ దొరతనము వారి చర్యను పూర్తిగ నంగీకరింప లేదని నా యభిప్రాయము కాదు.

మహమ్మదీయ నిర్బంధితులు

వెడ్డిపుడ్డుగారి ప్రశ్నకు త్తరము నొసగుచు మాంటేగుగారిట్లు చెప్పిరి. ప్రస్తుతము కొంతమంది మహమ్మదీయులు నిర్బంధింపబడిరి. కాని ఈనిర్బంధము బీసెంటుగారి నిర్బంధము వంటిది కాదు. చక్రవర్తిగారి శత్రువులయెడ వారు బహిరంగముగ సానుభూతిని జూపినందులకు వారు నిర్బంధింపబడిరి.

హిందూదేశ స్థితి.

లండను, ఆక్టోబరు 16:— “టైమ్సు” పత్రికయు మార్నింగ్ పోస్టు” పత్రికయు సిమ్లా బొంబాయిలనుండి వచ్చిన రైటుగారి తంత్రీవార్తల ప్రకటించినవి. అందు మొదటితంత్రీ వార్తలో, మాంటేగుగారి కభినందక పత్రికల నర్పించుట కాయాతరగతులవా రొసరించు ప్రయత్నములను గూర్చియు, బీసెంటుగారి యనుచరుల సందడిని గూర్చియు, హోముయా లీగును గూర్చియు సామ్రాజ్యకాసన సభయందును మరి యొకచోటును గావించబడిన ఇటీవలి నిష్క్రమణోపన్యాసము లనుగూర్చియు, యూరోపియనుజాతి బారతీయుల యాందోళనమును ఖండించుటను గూర్చియు వివరములు ప్రచురింప బడియెను. బొంబాయి వార్తయందు బీసెంటు, ఆరండేలు, వాడియాగారలు బొంబాయిలో నెట్లు సత్కరింపబడినదియు, వారి యూరేగింపు టుత్సవమును గూర్చియు వివరములు ప్రచురింపబడియెను. యూరోపియను సంఘమువారి తీర్మానమువలన దేశమునందు గలిగిన మార్పుల వివరములను అధ్యక్ష కోపన్యాస సంగ్రహమును రైటు కంపెనీవారు తరువాత తెలియజరిచిరి.

లండను, ఆక్టోబరు 17:—హిందూదేశస్థితిని గూర్చి నిద్రాస్థులు ప్రభువుగా రొక లేఖను ప్రచురింపవచ్చునని ఆది వారమునాటి టైమ్సుపత్రిక తెలియజరిచెను.

రాబోవు సమావేశమునందు పార్లమెంటు నారేమి చేయవలయు నదియు తర్కించుచు “ఈవేరింగ్ ట్రాంజ్జం” పత్రిక యిట్లు వ్రాయుచున్నది. ప్రస్తుతము హిందూదేశములో తొందర మార్పుల జేయరాదు. “హైదవుల వ్యాచంపు కోర్కెల నీడెప్పుట కెట్టి సంస్కరణ ప్రజాళికను సిద్ధము చేయుచున్నను ఆ వికాల దేశపరిపాలనా మహత్తర కార్యము నందు వియోగింపబడిన వారియధికారముల నిండుకమైన తర్కించుట కేవలము తెలివి తక్కున”

శుక్రవారమునాటి సభా కార్యక్రమమునుగూర్చి “డెయిలీ టెలిగ్రాఫు” పత్రిక ప్రత్యేకముగ నొక తంత్రీవార్తను ప్రకటించెను.

నౌకల రాకపోకలు

లండను, ఆక్టోబరు 17:—గతవారమున ఆంగ్లదేశపు రేవుస్థలములకు 2124 నౌకలువచ్చినవి. ఈ రేవులనుండి 2091 నౌకలు బయలుదేరినవి. మొత్తమున 18 నౌకలు ముంచివేయ బడినవి. శత్రు జలాంతర్గాములు 5 నౌకల నెదురించినవిగాని విజయ మందలేదు. చేపలపడవ యెండు ముంపబడినవి.

“అవర్ డే” విరాళములు.

లండను, ఆక్టోబరు 17:—చక్రవర్తిగారు “అవర్ డే” నిధికి 10 వేల పౌనుల విరాళము నొసగిరి. రాణిగారికా జేయపౌనుల నొసగిరి. వేల్స్ యునగాజు గారి మూడువేల పౌనుల నొసగిరి.

క్రిందటి సంవత్సరము చక్రవర్తిగారి 5 వేలకు యువ రాజుగారు వేయి పౌనులును విరాళము నొసగిరి.

అమెరికా రెడ్క్రూసు సంఘమువారు రెండులక్షల పౌనులు నొసగిరి.

ఆంగ్ల సైనిక నష్టములు.

స్వీడను పత్రికల యసత్యములు.

లండను ఆక్టోబరు 18:—ఆగష్టు మాసమున దినమునకు 651 రు చొప్పున ఆంగ్ల సైనికోద్యోగులు నష్టమైన స్వీడను పత్రికలు కొన్ని వ్రాసియున్నవి. ఈ వాక్యము లసత్యములని రుజువుచేయ యుద్ధకార్యాలయమువారు నష్టసంఖ్యలను ప్రకటించిరి. ఆగష్టుమాసమున దినమున 166 రు చొప్పున, ఆంగ్లేయులు నష్టమందిరి. యుద్ధమారంభమైనది లగామతు గత జూలై మాసమున మాత్రము ఆంగ్లేయులనష్టములు విశేషముగ నుండెను. ఆ మాసమున దినమునకు 282 రు చొప్పునయిరి.

బ్రిటిషు సైనిక విధానము-విగ్గండు.

లండను, ఆక్టోబరు 17:— ప్రజలసభలో రెడ్బ్యాండు గారి క్రింది తీర్మానమును బ్రవేశ పెట్టెదము:— విగ్గండునకును, సామ్రాజ్యమునకు చువారు త్తరమును నీసమయము విరివొకనై న్నను వారి యాలోచనలు విజయువంతముగ నెరవేరుటకొరకు రాజకీయ వాతావరణము సెంతయు నెమ్మదిగా నుంచవలసి యుండగా విగ్గండు కార్యనిర్వాహక దొరతనమువారును, విగ్గండు నావికాధికారులును, ఇట్టి విధానము నవలంబించి నందుల కీ సభవా రెంతయు చింతించుచున్నారు.”

వై విమోచనముల గూల్పుట.

లండను, ఆక్టోబరు 18:— నిన్నటిదినమున మానాకా విమోచనములు శత్రువిమోచన దళముల ననేక స్థలములయందు దెబ్బ కొనినవి. అందువలన శత్రువులకు నాకావిమోచన మొక టియు మూమూలు విమోచనములు రెండును నష్టమైనవని నాకా దళాధికారులు ప్రకటించిరి.

విదేశ సేనను తప్పింపగోరుట.

లండను, ఆక్టోబరు 18:—యుద్ధారంభము నుండియు పనిచేయుచున్న వీరలను విదేశ సేనకుం దొక్కమారుగ తప్పింప వని యుద్ధకార్యాలయమువారు తెలియజేసిరి.

విక్టోరియా క్యాసు బహుమతులు.

లండను, ఆక్టోబరు 17:— క్రొత్తగా మరితొమ్మండు గురు యోధులకు విక్టోరియా క్రాసుబహుమతు లొసగబడిన వని వారి పేరులను, వారుచేసిన శూరకార్యములను “గజెట్టు” ప్రకటించుచున్నది. బహుమతులందినవారిలో నగ్రగణ్యుడుకే నేడియను పదాతిదళ సైనికుడు హోర్రాసుగారు. కేనేడియను పదాతి దళమునందలి స్వెంటు ప్రెడెర్క్సు హోల్మనుగారి కిగూడ బహుమతి యొసగబడెను. తక్కిన వారందఱును బ్రిటిషువారిలు. అందు సెర్జెంటు జాను కార్డెల్లు, లాన్సు స్వెంటు జాను మాయిసీగారలు కలరు. ముట్టూ గారు వెర్లాడు రక్షకదళమునందుండిరి.

తేయాకు అమ్మకము.

లండను, ఆక్టోబరు 17:—తేయాకు ధర లచిరకాలముననే దొరతనము వారు నిష్క్రమ చేయుదురను వార్త ప్రబలియుండుటచే నిన్నిటి దినమున తేయాకు అమ్మకములో మేలి రికపు ఆకునకు గూడ ధరమందముగ నుండెను.

తేయాకు పంపకము

రైలు బండ్లకు శ్రమగలుగ చేయకుండుట
లండను, ఆక్టోబరు 18:—రైలుబండ్ల కిడివరలోననే భార మధికమై యున్నది. కనుక ఉత్తరపు రేవులకువచ్చిన తేయాకు స్కాట్లెండు, విగ్గాండు ఇంగ్లాండు ఉత్తర భాగములకు సప్లయిచేయబడును. లండను నగరమున దిగుచుతియైన తేయాకు దక్షిణపు జిల్లాలకు సప్లయ చేయబడును.

తేయాకును గొనుటకు దొరతనమువారి యేర్పాటులు.

లండను, ఆక్టోబరు 18:—తేయాకు విరివిగ దిగుమతి యగుటచేత వ్యవస్థానుకూల సరళముగ నుండును. తేయాకు సప్లయలనుగూర్చి కొంఠాప్రభువు తేయాకు చేయుచున్న విధానముచొప్పున దొరతనమువారు కలకత్తా, కొలంబోనగరముల యందు తేయాకును గొని, ఇంగ్లాండునకు బంపుదురు.

మరణము.

లండను, ఆక్టోబరు 18:—పార్లమెంటు సభాసభ్యుడు సర్ విల్లియము బైల్స్ గారు మరణించిరి.

ప్రాము

విమాన బలాధిక్యత.

జర్మనీయులు వెలగందుట.

లండను, అక్టోబరు 18:— పరాసు ప్రధాన మైన కోర్టులో వర్తమానము తెలియజేసిన యాక్రింది యంతములను బట్టి విమానబలాధిక్యత మిత్రమండలి కెంత ప్రాముఖ్యము తెలియ నగును. ఆ మెరికావారి నూతన విమానదళములను, మిత్రమండలి వారు వసంతకాలమున నొన్నబోవు అవస్థలందును, తలంచుకొని జర్మనీవారు వెలగండి, శక్తికొలిది సన్నాహముల నొనర్చుకొనుచుండిరి. జర్మనీయులు తమవిమానదళములను రెండింత లొనర్చి యెచ్చించుచుండిరి. వేళమందలి మోటారు యంత్రాలయములన్నియు తమ యంత్రసామగ్రి నిశమడించుచున్నవి. ఫిబ్రవరి, ఆగష్టుమాసములకు నడుమ నూతనముగ 27 యంత్రాలయములు స్థాపితమైనవి. స్విజర్లాండునకు పంపబడుచుండిన ఆగ్నేయకుప్పి విరామములేదు. బాంబులను వేయటకు సులభముగ నుండుటకై యంత్రములు విశేషముగ లియోగుచున్నవి. క్రొత్తపద్ధతులపై నూతనముగ విమానముల నలి త్వరితముగ జర్మనీయులు తయారు చేయుచున్నారు. బాంబుల వేయటకై యుపయోగించు జర్మనీయుల విమానముల డిజిటల్ హోలెండు లో దిగెను. ఈయంత్రమున బాంబుల వేయటకు వైమానికులకు నులువుగ నుండుటకై విద్యుచ్ఛక్తిని జనింపజేయు సేర్పాటులు జరిగియున్నవి. విమానములసంఖ్య సభివృద్ధిజేయుటయే గాక జర్మనీయులు వైమానికుల సంఖ్యను గూడ వృద్ధిజేయుచుండిరి. ల్యూడెనడాఫ్ నేనాని యొనర్చిన యంత్రుల వొండు పట్టువడినది. ఆ యంత్రులను నిట్లు వివరింపబడి యుండెను:— ముందటి మహాయుద్ధమునకై తమ విమానములను నిలవజేయు మిత్రమండలి వారి పుడు తమ విమానములను మోతాదుగ వాడుచున్నారు. మన విమాన దళములు వారి విమాన దళముల కంటె స్వల్పముగ నున్నవి. కాని యీ స్వల్పదళమును మిగుల కష్టపెట్టుటకు వీలవచ్చును. శత్రు విమానములు తమపై పరుగిడకుండ జేయుట అసాధ్యమని పదాతి దళములకు స్పష్టముగ తెలియజేయవలసి యున్నది. సాధ్యమగు సంతోషము మనవిమానముల వాడుకకు తగ్గించి, అత్యవసర కాలమున నుపయోగమునకై వాటినిని నిలవజేయవలయును.

సుప్రసిద్ధ మౌనికునకు సన్మానము.

పేరిను, అక్టోబరు 18:— కెప్టెను గినిమియరు సర్వకలచిహ్నముగ ప్రతినిధి సభాభవనమున నొక చలువరాలి పలక నెలకొల్పబడును.

ఆంగ్లేయుల ద్రక్షుటనము.

లండను, అక్టోబరు 18 — ఈ ప్రెసునకు క్షరభాగము నను, సముద్రతీర ప్రదేశములయందును నిన్నటిదినమున వైరి శత్రువుల దళములు విజృంభించెను. మా శత్రువులదళము లింకను శత్రువులకై సన్నుతమును గురియించుచున్నవి.

ఆంగ్లేయ మౌనిక విజయము

యంత్రకాలకు నిప్పులుకొనట

లండను, అక్టోబరు 18. — ఆంగ్లేయు లిట్లు ప్రకటించిరి:— జర్మనీయుల సరిహద్దునకు 40 మైళ్లదూరమునందు గాల్ఫ్రా కెనునకు పశ్చిమముగానుండు సెక్ యంత్రకాలపై మా విమానములు బాంబులవేయ మొదలిడెను. తత్కారణమున నాయంత్రకాలయందనేక ఫలములలో నిప్పులుకొనెను. కందకములపై నను శత్రువైరికాసములపైను బాంబు లనేకములు క్రమమర్రింపబడెను. జర్మనీవారి విమానములు మూడు గూలినవి. మా విమానములన్నియు మరలెనుగాని యొకటిమాత్రము గానవచ్చుటలేదు.

శత్రువు సమరములు.

లండను, అక్టోబరు 17:— మ్యూజింగ్ ది కుడిభాగము నను, ప్లేటాడి ఎయిలీనునందును ఫిరంగిదళ యుద్ధములు తీవ్రముగ నుండెనని పరాసువారు ప్రకటించిరి.

లండను వైనికులు ముట్టడించి జయమందుట.

లండను, అక్టోబరు 17:— మార్షలు పోయిగుగా రిట్లు ప్రకటించిరి. గతరాత్రియందు లండను వైనికులు గాల్వెలు పరిసరమున ముట్టడి జరిగిరి. వైనికుల లనేకులు చావ, ననేకులు గాయపడిరి. మాకు స్వములు విశేషముగ కలుగ లేదు. ఈ ప్రెసు మెనిను కాలవ, బొగ్గులీకు బ్రూడు సెను పరిసరములయందు వైరి శత్రువులదళము విజృంభించెను.

గమ్యా

రమ్యా శత్రువు దళము.

వెల్స్ గ్రాడు, అక్టోబరు 17:— డ్వైనానదిపై జర్మను శత్రువులచే నిర్మితమగుచుండిన యనేకవంతెనలను నిన్నటి దినమున రుష్యావారి ఫిరంగిదళము ధ్వంస మొనరించెను.

రువ్యనుల స్థితి.

లండను, అక్టోబరు 16:— జర్మను అధికారు లిట్లు ప్రచురించుచున్నారు. — ఓయిసలు ద్వీపమునందు ప్రధానభాగమున మే మాక్రమించుకొంటిమి. స్వీయికో ద్వీపకల్పమున నిస్సహాయులై రువ్యను లింకను పోరుసలపుచున్నారు. శత్రు వైనికులలో కొందలు మాత్రమే మూనుద్వీపము ప్రక్కకు తప్పించుకొనిపోయినటుల గన్పించుచున్నది. బల్గేరియనులు స్ట్రామాలో ఆంగ్లేయులకు కొన్ని గ్రామముల విడిచిరి.

జర్మనులు ఓయిసలు ద్వీపమున దిగుట.

లండను, అక్టోబరు 16:— రువ్యనులిట్లు ప్రకటించుచున్నారు. — శత్రులు వ్యూహమున ద్వీపముప్రక్కకుతరిమి వైచుచు అందుమాలమున ఈసలలో రాయబారములనుప పిలువకుండ, జేసిరి. అచ్చటి దళముల సంఖ్య తియ్యేమైనది యు మాకు తెలియదు. శత్రుల యుద్ధ సాధ్యముకాక శుక్రవారమునాడు మియోఫిట్టునందు పోచ్చెనని అచటనుండువా డొకడు తెలియజెప్పెను. గుండు సెక్ మూరు ప్రేచ్చినవెనక నది సముద్రతరమునకు పోయెను. తరువాత దానిసంగతి యేమైనదియు తెలియలేదు.

ఇటలీ

మిత్రమండలి భేదము.

రోము, అక్టోబరు 17:— ఛెంబరు సభలో మాట్లాడుచు ప్రధాని యిట్లు చెప్పెను: పరిపూర్ణవిజయము లభించు వరకును ఇటలీదేశము పూర్తిగ మిత్రమండలివారిలో నేకీభవించి యుండును. మిత్రమండలిలో భేదముల గడిగించుటకు శత్రువు లొనరించిన ప్రయత్నములకు మోసపోకుండ ఇటలీ భద్రముగ నుండగలదు.

దొరతనమువారియందు నమ్మకము లేదని ఉపపాదించబడి సాంఘికతీర్మానము సభలో పరాజయ మొందెను.

ఇటలీ రేవులయందు నౌకలు.

రోము, అక్టోబరు 17:— ఇటలీరేవులనుండి గతవారమున 388 నౌకలు బయలుదేరినవి. ఆరేవులకు 315 నౌకలువచ్చినవి. పదునెరువందల టన్నులకులూబడిన 4 స్టీరుయర్లను మైనవి. జర్మను జలాంతర్గాము లొకచిన్న పడవను, ఒక ధ్వజనావము ఎదురించినవిగాని పలితములేక పోయెను.

జర్మనీ

కెయిజరుగారు సోఫియా కేలపోయిరి.

ఆంట్వర్ప్, అక్టోబరు 16:— “వెజరు జెయింటంగు” పత్రికలో వ్యాసమొకటి ఈక్రింది సంగతిని తెలియజేయుచున్నది. — కెయిజరుగారు సోఫియాకు పోవుటలో వారి ముఖ్యోద్దేశము బల్గేరియాచే జనరలు సర్రేయులు నెదిరింపవలయునని అట్లు విజయవంతముగ నెదిరించిన సలోనికాను బహుమతిగ నొసగెదమని అతడు వారి కాశపెట్టెను. ఇంతలోనే గ్రీసు బల్గేరియాతో యుద్ధమును ప్రకటించి నన్నదనియు, బల్గేరియా 8 లక్షల వైనికులతో జనరలు సర్రేయులు మీద కేతెంచుననియు, అందు 2 లక్షల వైనికులను డాబ్రుడ్జాలో విడిచిపెట్టుననియు తెలియుచున్నది.

జర్మని ఛాన్సలరుపదవి.

ఆమ్స్టర్ డాము అక్టోబరు 18:— బ్యూలో రాకొమా రు డాకస్మికముగ బెర్లినునగరమునకు వచ్చియుండుటనుబట్టి డాక్టరు మైకెలిసుగారికి మారుగ యాతడు ఛాన్సలరు పదవి యందు ప్రతిష్ఠింపబడునని ప్రజలనుకొనుచున్నారు.

యుద్ధముణములు, సోమలు డిమాక్రాటులు.

లండను, అక్టోబరు 18:— పూర్వబర్గలో సోమలు డిమాక్రాటులు సభ జేసిరి. యుద్ధముణములకు వ్యతిరేకముగ వోటు నియ్యవలసిన దనుతీర్మానమును ఇండిపెండెంటు సోషలిస్టులు ప్రవేశపెట్టిరి. తీర్మానము త్రోసివేయబడెను.

ఆహారపదార్థముల లేమి.

దుకాణముల దోచుకొనుట.

లండను, అక్టోబరు 18:— రీట్యూస్ సభయందు ప్రశ్నలు వేయబడ విల్సెనులో ఆగష్టుమాసమున ఆహారపదార్థముల గూర్చి తీవ్రముగ నల్లరులు సంభవించెనని తెలియవచ్చెను. 70 దుకాణములు దోచుకొనబడెను. వైనికులు అల్లరిచేయుచుండిన ప్రజలపై తుపాకులగాల్చి అనేకుల జంపి వెక్కిరింపడను గాయపరచిరి. అనంతరమున వైనిక శాసనములు జరుగునట్లు ప్రకటితమయ్యెను.

అమెరికా

స్వీడను; బ్రిటను

న్యూయార్కు, అక్టోబరు 17:— స్వీడనువారి రాజకీయ తపాలాకట్టలు హాలిఫాక్సునద్ద పట్టుకొనబడిన వనియు, ప్రస్తుతము వాషింగ్టనునద్ద నున్న బ్రిటిషు రాయబారులచే నవి గట్టిగ పట్టుకొనబడినవనియు, ఆకట్టల విడిపింపవలసిన దని ఆచటి స్వీడనుసంప్రది అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రముల రాజకీయ శాఖవారిని గోరెననియు అధికారతే సంగతిని తెలుపక పోయినను వాషింగ్టను విలేఖరులు నిరంతరము వ్రాయుచు వచ్చుచున్నారు. ఆకట్టలలో నే మున్నదియు పరిశీలనలనని ఆ రాయబారులు గోరలేదుగాని ఆకట్టలలో తటస్థిత్యమునకు భంగకరములగు న వేమియు లేనని స్వీడను దొరతనమువారి వద్దనుండి పూచికత్తును మాత్ర ముపేషించు చున్నారు. అట్టి పూచికత్తును తెప్పించెదనని రాజకీయ శాఖవారి కోరిక నంగీకరించి స్వీడను సంప్రది ప్రామాణ్యమున కొక తంతినంపెను.

అమెరికావారి డిప్లొమెటరునాక

టూర్నిడోతో గొట్టబడుట

వాషింగ్టను, అక్టోబరు 18:— యుద్ధప్రదేశమున గత మంగళవారమునా డొక జలాంతర్గామి అమెరికావారి డిప్లొమెటరునాకను టూర్నిడోతో గొట్టెను. ఒకడు చనిపోవ నైదుగురు గాయపడిరి. డేమేజి కొంది డిప్లొమెటరు రేవును చేరుకొనెనని అడ్మిరలు సిమ్సుగారు తెలియజేసిరి.

వాషింగ్టన్, అక్టోబరు 18. — దొరతనమువారు బ్రిటను నకు మరల 5 లక్షల పౌనుల నప్పిచ్చిరి. రుష్యాకు కొటిపౌనులును, ఫ్రాన్సునకు 40 లక్షలును బదులిచ్చెను. ఇప్పటికి వారు మిత్రమండలి వారందరికిని బదులిచ్చిన మొత్తము 5420 లక్షల పౌనులు.

హాలండు

హాలండు, బ్రిటను.

లండను, అక్టోబరు 17:— బ్రిటను ఆనేక లక్షల టన్నుల బరువుగల రాక్షసి బొగ్గును హాలండునకుంపుటకును, అందులకు బదులు హాలండు విశేషముగ నాహారసామగ్రిని బ్రిటను నకుంపుటకును ఇదివరలో నేర్పరచుకొనబడిన ఏర్పాటు చెడి పోయినది. బ్రిటనునుండి రాక్షసిబొగ్గును బట్టుకొని వచ్చు ఓడలకు జెండాలు కట్టినప్పటికిని గూడ వానిని ముంచివేయకుండుటకు తాము పూచీ పడజాలమని జర్మనులు చెప్పుచున్నారు. కావున మేము మానాము బ్రిటనునకుంపజాలమని హాలండు వ్యవసాయ సంప్రది తెలియబరచెను.

గ్రీసు

స్కూలూడినుమంత్రివర్గము.

హైకోర్టు విచారించును.

ఏథెన్స్ అక్టోబరు 18. — అడ్మిరలు కూండుసియోటిసు గారు తప్ప తిక్కిన సభ్యుల నందరను అక్రమచర్యలకు హైకోర్టువారిచే విచారింపబడవలసినదని పార్లమెంటు కమిషను వారు సిఫారసు జేసిరి.

ఆస్ట్రీయా

ఆస్ట్రీయావారి సైన్యములు

శ్యాసకాసాదిరోగము

జ్యూరిచ్ అక్టోబరు 18:— 1915 సంపు మొదటి ఆరు మాసములలోను ఆస్ట్రీయావారి సేనలలో నూటికి 12 రకు శ్యాసకాసాదిరోగ ముండెడిది, గాని 1916 సం॥ పు మొదటి ఆరు మాసములలోను నూటికి 68 రి రోగముచే బాధపడుచుండిరని వియెన్నా నుండి తెలియవచ్చెను.

స్పెయిను

వైనిక శాసన ముపసంహరింపబడుట

మేడిడు అక్టోబరు 17. — వైనిక శాసనపు అమలు ఆపివేయబడినది. యుద్ధసంప్రది రాజీనామా సెలగిండున వారి స్థానమున మేరిన నేనాని నియోగింపబడెను.

మన ప్రస్తుత పుకర వ్యయము.

మన దేశములోని రాజ్యాంగ విధానమునందు గల కొన్ని లోపములను గుర్తించుట చేయవలయుననియును, హిందూ దేశ పునరివ్వలలో హిందూ దేశస్థులకు కొంత ఆధికారమును కలుగజేయవలయుననియును, కొంత కాలమునుండి మన దేశమునందు తీక్షణమగు నాందోళనము జరుగుచుండుటచే నీవిషయమునందలి యాధ్యక్షములను గ్రహించి మన భువనకారమును చేయతలంపుతో శ్రీ పంచమజార్జి స్వాభావముని మంత్రివర్గములో జేరినట్టియును హిందూ దేశమునకు రాజకీయ కార్యదర్శిగ నున్నట్టియును పూంతుగుగారు కొలదిదినములలో నిరంతరము రానుండుట జనసామాన్యమునకు తెలిసినవిషయమే. వారి కేశమునకు దయచేసినపుడు మన దేశపు ప్రజలవారి కొకచుహజర్లీ (శేక, ప్రజలవిజ్ఞాపన పత్రము) సమర్పింప నుద్ద్యమము లై యున్నారు. ఈ విజ్ఞాపన పత్రముందు మనము కొరకు రాజకీయ సంస్కరణములు విపులముగ వ్రాయవలయున్నవి. ఈ సంస్కరణములను (1) దేశీయమహాసభవారును (2) మహమ్మదీయ మహాసభ సభవారును (3) రాజప్రతినిధిగారి సామాన్య కాసుసభలోని ప్రజలపక్షపు 19 మంది ప్రతినిధి సభ్యులచేతను, (4) ఆంగ్ల సామాన్యస్థ స్వరాజ్య సంఘముల (హోమురాలు) సంఘములవారిచేతను (5) బ్రాహ్మణేతరులగు చెన్నపురి రాష్ట్రీయ సంఘము వారిచేతను, (6) క్రైస్తవులచేతను పూర్ణముగ సంగీకరింపబడినది.

ఈ విజ్ఞాపన పత్రములలో మన దేశస్థులు లక్షలకరబడి దస్తులు చెయ్యవలసి యున్నది. అందులోని విషయముల నెరుంగనివారు దస్తులు చేయవలెదురు. కాబట్టి ఆ విజ్ఞాపన పత్రములలోని సంగతులను ప్రజలకు బోధించి వారి దస్తులు చేయించుటకు తగు వత్తూకాలను కలవారు అనేకమంది ప్రతిగ్రామములలోను కావలెను. కొన్ని గ్రామములలోని యువకులు (అనగా 18 సం॥ వయసు మించినవారు) ఈ పనిని నెరవేర్చు దీక్షబూని యున్నారు. కాని, వారికి కార్యక్రమము తెలియక కొందరు తమ యంతాసమును వెలసరించబడుతున్నారు.

ఇండియా దేశపు మంత్రివర్గమునకు మాంటాగుగారును వారి సహాయులగు డొన్నమోరు ప్రభువుగారును, రాబర్ట్స్ గారును ఇండియా దేశమునకు విచ్చేయ నుద్ద్యమము లై యున్నారు. కాబట్టి దేశహితైక దీక్షాపరులగు వారు మహాజరిలోని విషయములను జనులకు బోధించుటకును జనులచేత నా మహాజరియందు దస్తులు చేయించుటకును ప్రతి గ్రామమందును నిర్ణయముగ పనిచేయవలెను. ఈ మహాజరి తెలుగు భాషయందు ముద్రింపబడి యున్నది. దస్తులు చేయించు బధానము కూడ ముద్రించబడి దానితోగూడ చేర్చబడియున్నది. ఈ అర్జియొక్క ప్రతులన్నియును ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయమునందున్నవి. వలయువారు చెన్నపురిలోని ఆంధ్రప్రదేశ్ కాశీపతి గారికి వ్రాసినయెడల కావలసి నన్ని ప్రతులను వారు పంపెదరు.

ప్రభుత్వమువారికి అర్జీలను మహాజరిలను పంపుకొను స్వాతంత్ర్యము జనలయందు సహజముగ నుండుటచే తన మహాజరిని దస్తులు చేయించుటయందుగాని అందలి సంగతులను జనులకు బోధించుటయందుగాని తప్పిదమేమియును లేదు. అట్లు చేయుచో గవర్నమెంటు ఉద్యోగిగ్గులు కాని పోలీసు నారు కాని యెట్టి అధికమును కలుగజేయరు. అట్టి అధికములు కలుగునని యెవరును భ్రమపడ నవసరము లేదు.

మంత్రివర్గము మన దేశమునకు వచ్చు కాల మాసమును గుగుచున్నది. మహాజరిలోని సంగతులను గ్రహించి లక్షల కొలది ఆంగ్లము దస్తులు చేయవలసి యున్నారు. నానాటికి వ్యవధి తగ్గుచుండుటచే నిక్కార్సమును వేంటనే ప్రతి గ్రామమందు నారంభించుట మన ప్రస్తుతపు కర్తవ్యము.

తెనాలి రేపల్లె తాలూకాల లోని గ్రామములలో యే యే గ్రామమునకు దేవరెవరి కార్యమునకు పూనుకొనెదరో వేంటనే “ఆంధ్ర ప్రతికాశిపతి” గారికి తెలియపర్చినయెడల వారు వలయు నన్ని ప్రతులను తక్షణము పంపెదరు. లేనియెడల తెనాలిలోని “స్వరాజ్య సంఘ కార్యదర్శి” గారికి తెలియపర్చిన యెడల ప్రతులను పంపెదరు. మరియు, తెనాలి రేపల్లె తాలూకాల లోని వారి కెవరికైనను ఈ విషయములో సందేహము లున్న యెడల తెనాలి స్వరాజ్య సంఘసభ్యులగు ఉప్పలూరి వెంకటప్పయ్య పంతులు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు పిల్లలమరి ఆంజనేయులు పంతులు బి. ఏ. గారు ఇటికాల నూర్వనారాయణగారు, పెద్దిభట్ల లక్ష్మీనరసింహుగారు ప్రధాన వీరరాఘవులుగారు, బలికేపల్లి రామకృష్ణయ్యగారు కొండమిడి శ్రీరాములుగారు, దుగ్గిరాల సూర్యనారాయణగారు, నల్లపాటి శేషగిరిరావుగారు, యల్లాప్రగడ రామమూర్తి బి.ఏ.గారు, నంబూరి వీరభద్రయ్యగారు, తూనుగుంట్ల రామ స్వామిశ్రేష్టి బి.ఏ. బి.ఎల్.గారు, కొమ్మూరి హనుమంతరావు గారు మొదలగువారిని అడిగినయెడల సాధ్యమగు సంతకము సందేహ నివర్తిచేయుటకు సిద్ధముగ నున్నారు.

పె॥ లక్ష్మీనరసింహం,
తెనాలి స్వరాజ్యసంఘ కార్యదర్శి.

స్త్రీలు - రాజకీయములు

—(0)—

జరుగుమిల్లి సాంబశివరావుగారు.

ఇరువదియవ శతాబ్దమున భరతఖండమున ఎచట జూచినను నూతనాశయములు, నూతనభావములు, నూతనప్రచలనములు గాన్పించుచున్నవి.

జాతీయప్రచలనము ఆసేతు హిమాచలము పరివ్యాప్తమైనది. విద్యాగంధరహితులను నిరుపేదలను నగు కన్యకులు గూడ ఈ తరుణమున మేల్కొంచిరి. వీని కంతకును కారణం బెద్ది? తత్వవేత్తలగు మన హిందువుల కీ నూతన భావములు ఈశ్వరప్రేరేపములు. ఏ చుహాసభాపును పదునాలుగు బ్రహ్మాండములను చెందువలె కంతలాటకముగ అడించుచున్నవాడో ఆ జగదీశ్వరుడే మన కిపును తోడ్పడుచున్నవాడు. ఈ తత్వమును గ్రహించిన గుణగ్రహణపారిణులు వేలకొలది ఈ జాతీయరంగమున స్వాగతములొసంగుచు మన పూర్వకముగ ఫలము సేవేక్షింపకయే తమంతిట తాము జొచ్చిరి. ఇంతవరకును నిద్ర మత్తలొబడి కొట్టు కొనుచున్న మనలను ఉద్ధరించుటకు వీరు కంకణమును దాల్చిరి. ఈతత్వవేత్తలు క్రియారూపకమగు భావములను మనమానసుల నెలకొల్పినారు. సభర్షజాతీయ వాతావరణమును కలుగజేసినారు. ప్రతికార్యమునందును తామే ముందంజనేసి మనలకు దారిచూపుచున్నవారు. ఉపన్యాసదేవకలయందు తమ వాక్పూర్వతను జూపుటయేగాక తాము బోధించుసంగతుల నన్నిటిని ఆచరణీయముగ వీరు నిర్వర్తించుచున్నవారు. ఇట్టి మహానీయులు మనకు మార్గదర్శకులై భరత మాతను నుద్ధరించి మనలకు ప్రబోధమును కలుగజేసి దీక్షా యుక్తులై ఆ రోగ్యవంతులై చిరకాలము వర్జిల్లునట్లు ఆ జగదీశ్వరుడు తన నిశ్చేతుక జాయమాన కటాక్షమును వీరిపై ప్రసాదించుగాక! ధీమంతులగు నాయకులును మానవాభ్యుదయమును దేశాభ్యుదయమును ప్రసాదించుటకు కంకణము దాల్చిన కార్యవర్తులను ముద్రసిద్ధులగు సంస్కరణకర్తలను ఇట్టి మహాత్ములయమున దృఢ నిశ్చయములై కార్యములకు దోడంగినపుడు మనము కేవలమరంగస్థలమున ప్రేక్షకులుగ నుండుట శోచనీయము. ఉడతా భక్తి యననట్లు మనము కూడ వీలైనకొలది వారికి చేదోడుగ నుండుటకు ప్రయత్నించవలెను.

వర్తమానమున దేశమంతటను స్త్రీలకు ఎక్కువహక్కులను ప్రసాదించ వలెననియు వారికి గూడ పురుషులతో బాలు సమానముగ విద్య ను కలుపవలెననియు ప్రచండముగ ఆందోళనమును గాంచుచున్నారము. పాశ్చాత్య నాగరికమును బడసి పాశ్చాత్యవిద్యను గ్రహించి పాశ్చాత్య స్త్రీస్వాతంత్ర్యములకు కనులార జూచుటచే మనకు గూడ మన సోదరీమణుల నుద్ధరించవలెనని కోరికలు పొడముచున్నవి. అట్టి ఆశయములు క్లాసునీయులే. పాశ్చాత్య దేశమున మత సాంఘిక, లౌకిక రాజకీయములయందు పురుషుల కెట్టి సత్వములుకలనో స్త్రీలకుకూడ అట్టి హక్కులేగలవు. వీనికి తోడు ఇటీవల ఇంగ్లాడులో స్త్రీలకు గూడ ఎన్నిక స్వాతంత్ర్యమును గూడ ప్రసాదించ వలయునని స్త్రీలందరును తీవ్రాందోళనమును జేయుటచే వీరి యాశయములు మరింత బలపడినవి. వీరి కోరికలుగూడ అంగీకరించబడినవి. వీరికంతకును మనము మన సంఘసంస్కర్తలకు ఎంతయు కృతజ్ఞులుగ నుండవలెను. వీరు స్త్రీలను దాస్యమునండి విముక్తులుగ జేయుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ఈ నూతనభావములకు కారణము పుణ్యాత్ములగు ఈ సంస్కర్తలే. ఈ సామాన్యమున స్త్రీసంఖ్య పురుషసంఖ్యతో సమానముగ నున్నది స్త్రీలకుకూడ పురుషులంబోలె విద్యను జేర్చినగాని మనము సాంఘిక రాజకీయ మోక్షమును బడయుటకు సుసాధ్యముగ నుండబాలరు. కాని మనము భరత ఖండమున నున్న నారీమణులకు భంగకరమగు విధానములను నేర్పరాదు. వానిని గూర్చి మనము కృషిసలుపవలదు. మన సోదరీమణులకు సత్వము, సద్గుణములు సమర్థములు అలవడుటకు ముఖ్యసాధనము జాతీయవిద్యకంటె వేరొందులేదు. మన సోదరీమణులకు విశ్వవిద్యాలయపు సన్మానములతో అవసరములేదు. ఈవిశ్వవిద్యాలయపు పరిష్కారములు వీరిగృహోపయోగమున కెంతమాత్రము వినియోగించబాలవు. కాన మన ఆంగనామణులకు సుప్రసిద్ధిగాంచి వన్నె కెక్కిన సాధ్యులుల చారిత్రమును గుణపాఠములుగ నేర్పవలయును. మన హైందవవాఙ్మయము పవిత్రమగుటకు పూ

రాతనపు సాధ్యులుల బుద్ధివికాసమే. అట్టి ప్రతిభను ఆధునిక స్త్రీలకు గూడ మనము కరపి మనగృహములు సౌఖ్యదాయకములుగ నుండునట్లు మనము ప్రయత్నించవలెను. పూర్వము భారతరమణీయములు విశేష ప్రతిభావిజ్ఞానముచేతను, నిదానముతోను తమ గృహకృత్యములను నిర్వహించుకొని తమగృహములను స్వర్ణ తుల్యముగ జేసికొనిరి. అట్టిభావము లేమనసోదరీ రత్నములకు అలవడునట్లు మనము కృషి సలుపవలెను. ఈ భరతఖండమున అట్టి నారీలకముల పేర్లు శిలాశ్రుతములుగ శాశ్వతముగ నున్నవి. సాబిత్రీ, ఆరుంధతి, శీత, చంద్రమతి, గార్జ్యేయి, అననూయ, అహల్యాబాయి మున్నగువిదగ్ధీమణులు యందు ఇట్టి అనమాన ప్రతిభావిశేషములు ప్రతిభించుచుండెడివి. ఈ నారీరత్నముల పుణ్యకథను ఎంతవ్రాసినను తీరదు. పతిభక్తి, కార్యదీక్ష, దినచర్యలయందు కరుణ, కార్యములయందు స్వాతంత్ర్యపరాయణత్వము, అననరచగుహో ఆత్మత్యాగము, ఈశ్వరభక్తియు పూర్వము మన భారతాంగనలయందు మూర్తీభవించుచుండెడివి. సంకల్పములు గడచినవి. శతాబ్దములు గడిచినవి. యుగములుపోయినవి. చిట్టచివరకు నేటికి మన సంఘమునను, గృహములయందును నీతిబాహ్యుత ప్రవేశించినది. సంఘము తీజించుచున్నది. సంఘాభివృద్ధికిని, జాతీయాభివృద్ధికిని సత్ప్రేరేపక మెయూలాధారము. శ్రీమన్నారాయణుండగు కృష్ణమూర్తినించినట్లు ‘యతోధర్మస్తతో జయం’ యని సుతీలయే మనమభివృద్ధికి కారణభూతంబు. మనజాతి జోష్యుత్వమును బొందుటకు మనము స్వాతంత్ర్యగులమై మనసంఘమున ఆవరించిన నీతి బాహ్యుతను తొలగించి మనస్త్రీలకు ఉదారభావములను ఉద్బోధించి ఎల్లపుడును ఋజుమాధ్యమున ప్రవర్తించునట్లు మనము ఉత్సాహముతో కార్యదీక్షను వహించి నిర్వహింపవలెను. ఇయ్యది మనచరణులకు జాతీయవిద్యావిధానమును ప్రవేశపెట్టినగాని ఫలింపనేరదు. ఈ జాతీయవిద్యావిధానమును గూర్చి ముందు చర్చించెదము.

బంగారు వెండి వగైరా యేలం నోటీసు. 924

తిరుమల, తిరుపతివగైరా దేవస్థానములలో 1917 వ సం॥ జూలై నెల మొదలు శ్రేష్ఠంబరు వరకు వచ్చిన బంగారు వగైరా వస్తువులు యీ దిగువ కనుపరచిన వాటిని, 1917 వ సం॥ అక్టోబరు నెల తే 29 ది పగలు 11 ఘంటలు మొదలు తిరుపతి దేవస్థానం ఖజానావద్ద యేలం వేయబడును. యేలములో సవాలుచేయ కోరువారు, దేవస్థానం కచ్చేరిలో ముందుగా రూ 100 లు ధరానతు కట్టి యేలములో సవాలు చేయవలసినది. యేలం పూర్తయిన తేది లగాయతు 30 దినముల లోపల యేలం మొత్తం చెల్లించి లాట్లను పుచ్చుకోవలెను.

సుమారు, మొత్తం. తులములు.

- 1. బంగారు ధఫాకటికి తులములు 30 వంతున 1798
- 2. బంగారు నాణెములు లాటుగా రకములు 14
- 3. వెండి ధఫాకు 1000 తులములు వంతున యెత్తు 10789
- 4. వెండి నాణెములు లాటుగా రకములు 5
- 5. హాలిరాసాయలు 12132
- 6. తేగడరూపాయలు ధఫాకు రూ 1000 లు వంతున 7400
- 7. తేగడవైసాలు ఒకలాటుగా రూపాయలు 696
- 8. తామ్రము ఒకలాటుగా శేర్లు 1078
- 9. రాగివగైరా సాత్రలు ఒకలాటుగా
- 10. వస్త్రములు వగైరాలు
- 11. కర్పూరం వగైరా చిల్లరజినిగ సామానులు

దేశస్థానం ఆఫీసు } నుహంతు ప్రయోగదాసుజి
తిరుపతి. } విచారణ కర్తలవారు.
12-10-17

ఆత్మజిజ్ఞాసా.
కరీరమును విడిచినతరువాత ఆత్మసిద్ధి.
దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయచర్చ
గంధకర్త:- పా. జగన్నాథస్వామిగారు, బి. ఏ.
చిన్నవైశాచక్కిని గ్రంథము. వెల రు. 0.9-0
మేనేజరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయము
పోస్టాఫీసు 212, మదరాసు

